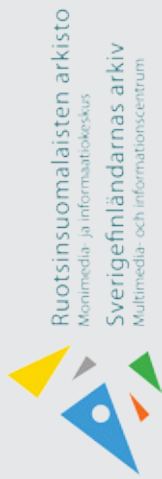

Utställning om en ny generation

www.arkisto.org

Intervjuer

Arvet

Arbetsgrupp:

Erkki Vuonokari
Projektledare

Kai Kangassalo
Foto och grafisk design

Maarit Turtiainen
Intervjuer och översättning

Sanja Honkanen Skoog
Intervjuer, översättning, foto och
granskning av svenskspråkiga texter

Paula Tapiola
Intervjuer, översättning och foto, 2011

Hanna Kangassalo
Intervjuer och översättning, 2011

Taina Helme
Intervjuer, översättning och foto

Juhamatti Pelkonen
Intervjuer, översättning och foto

Markku Huovila
Utställningens namn och signumbild, 2011

Maziar Farzin
Granskning av texter på svenska, 2012

© Sverigefinländarnas arkiv 2015

ISBN: 978-91-982298-0-6

Förord

Arvet är en vandringsutställning som visades för första gången i Västerås år 2011. I bild och text berättar utställningen om andra och tredje generationens sverigefinnar. En grupp som statistiskt sett över en halv miljon invånare tillhör. Dessa är födda eller uppvuxna i Sverige men har finsk bakgrund. Utställningen Arvet innehåller drygt trettio intervjuer och tjugo roll-ups. Via intervjuerna och deras rubriker, bilderna och citaten på roll-upsen framträder utställningen bakgrundstanke och tema.

Hittills har Arvets visats på bibliotek, museum och kommunhus i 15 olika kommuner. På flera orter utökas även utställningen till att även omfatta de ungas röster i form av barn och ungas verk såsom målningar, fotografier, berättelser och filmer. Vid vernissagerna uppträder framstående sverigefinska artister. Med andra ord är det här en utställning som både kan förändras och anpassas och som är inkluderande.

Vad handlar utställningen om? Huvudtemat är sverigefinnars möjlighet att föra vidare sitt språk och sin kultur till nästa generation. Utställningens signumbild, gjord av **Markku Huovila**, ger en ledtråd till temat samtidigt som bilden förenar utställningen namn och bild och gör dem till ett. Ordet **arvet** på finska syftar tillbaka till det, som det så länge varit tyst om; förlusten av ett språk och en identitet. Utställningen lyfter även upp motståndet mot och den nya sverigefinskheten tillsammans med samhällspolitiska tongångar och förändrade attityder i samhället.

I en av utställningens många berättelser finns **Tanja Lorentzons** historia om hur hon genom sin pjäs Mormors svarta ögon valde att konfrontera sin bakgrund. För tusentals åskådare berättade hon om hur hon som barn tvingats lämna bort sitt ena språk och om hur den förlusten påverkat henne genom hela livet.

Med i utställningen finns också sverigefinska påverkare från tvåspråkig media, teater och minoritetsskolor. Även flertalet konstnärer och nya talanger på en rad olika områden delar med sig av sina historier. Genom intervjuerna framträder det att finskhet ses som någonting positivt i Sverige. Exempelvis har konstnären **Anton Wiraeus** använt sig av sin finska bakgrund i skapandet av konstbastun **Löyls ande**. Tvåspråkighet ses numera också som en merit i kommuner och i arbetslivet.

Skapandet av de finska förvaltningskommunerna har också fört med sig många bra saker. **Arto Pajuvirta**, kommunikatör för finska i förvaltningsområdet Västerås, berättar om olika metoder att fånga upp andra- och tredje generationens unga sverigefinnar och ge dem en möjlighet att vara med och påverka.

Utställningen ger verktyg, men inga färdiga metoder, till att förstå familjers språksituation, sverigefinskhet och för att förstå det svenska samhället. Utställningen bidrar också till att förändra den traditionella synen på sverigefinnar som arbetarklass och visar att sverigefinnarna i verkligheten finns överallt i samhället och i alla olika roller och positioner. Inom en rad olika områden har sverigefinnar också nått oväntat stora framgångar.

Ett stort tack till alla er som valt att dela med er av era berättelser i ord och bild. Tack även till er som varit med och gjort utställningen: Kai Kangasalo, Maarit Turtiainen ja Sanja Honkanen Skoog.

Välkomna att bekanta er med utställningen Arvet och den nya generationen sverigefinnar!

Erkki Vuonokari
projektledare

Intervjuer

Susanna Alakoski ... 6

författare, Gustavsberg

Jag skriver om det som känns angeläget

Johanna Hongisto Grundström ... 7

mamma, Enköping

Kämpar för att barnen ska lära sig finska

Aino Gröndahl ... 8

jurist, Uppsala

Vill hjälpa de som diskrimineras

Annika Hirvonen ... 9

riksdagsledamot, Sigtuna

Flera kommuner struntar i minoritetslagen

Markku Huovila ... 10

tecknare och illustratör, Stockholm

Med ordvrängningar som passion

Anneli Hulthén ... 12

kommunråd, Göteborg

Jag kan inte äta blåbär utan att tänka på Finland

Hannele Iivonen ... 13

förskolelärare och musikpedagog, Stockholm

Är glad över att kunna få jobba på finska

Ellen Juntti ... 14

riksdagsledamot, Göteborg

Hon bestämde sig för att aldrig skämmas över att vara finska

Dimitri Keiski ... 15

musiker, Stockholm

Återkommer till romernas historia i sina sångtexter

Jukka Korpi ... 16

teaterchef, Stockholm

Gör föreställningar på både finska och svenska

Henrik Korvanen ... 17

musiker, Borlänge

En riktigt bra låt kan få mig att gråta

Tanja Lorentzon ... 19

skådespelare, Stockholm

Förlusten av finska skaver fortfarande

Hanna Leppänen Ahonen ... 20

rektor, Göteborg

På vilket sätt värnar vi om tvåspråkighet?

Susanna Levonen ... 21

operasångerska, Umeå

Man måste äga orden

Tommy Myllymäki ... 22

mästerkock, Jönköping

Jag kan bara min sorts mat

Laura Nordgren ... 24

mamma, Stockholm

De bestämde sig att Laura skulle tala finska med barnen

Arto Pajuvirta ... 25

Informatör, Västerås

Ny bredd i gruppen har gett ringar på vattnet

Darya Pakarinen ... 27

sångerska, Växjö

Vi är alla aktiva på scenen i alla låter

Max Peezay ... 28

musiker, Stockholm

Berättar Tom Pihäs historia

Lina Puranen ... 29

kulturproducent, Stockholm

Vill sprida sverigefinskhet på ett mysigt sätt

Ina Sinisalo ... 30

rektor, Botkyrka

Vi har inte gett upp kampen

Kaisa Syrjänen Schaal ... 32

jurist, Uppsala

Folk har blivit mer aktiva

Taina Schaffer-Kaskinen ... 33

Konstpedagog och företagare, Uddevalla

En del av mitt hjärta kommer alltid att vara i Finland

Sanna Posti Sjöman ... 34

chefredaktör, Göteborg och New York

Övergång till nättidning räddar Sheriffen

Isac Valtonen ... 35

tävlingsförare, Göteborg

Det finns ingen genväg till framgång

Katri Vähäverkkömäki ... 37

lärare, Upplands Väsby

De försökte göra mig svensk

Anton Wiraeus ... 38

konstnär, Stockholm

Konstbastun "Löyllys ande" inspirerar till skapande

Susanna Alakoski

Författare, Gustavsberg

Jag skriver om det som känns angeläget

Träd, *puu*, är dagens finska ord i familjen Alakoski Söderlunds egen grupp på Facebook. Gruppen startades för att familjemedlemmarna lättare skulle kunna hålla kontakten med varandra när de större barnen hade flyttat ut. Dessutom så lär man sig också ett nytt finskt ord i gruppen varje dag.

Författaren Susanna Alakoski var bara fyra år gammal när familjen flyttade till Sverige. Men trots att hon var så liten har hon inte glömt bort finskan. För henne är både Finland och finskan viktiga. Hon har tillsammans med sin man och sina tre barn rest runt i Finland i sökandet efter hennes finska rötter.

– Det är också bra för barnen att veta varifrån de kommer, säger hon.

Det hänger en liten tavla på väggen i familjens fritidshus i Ystad. På den är hennes mammas släkts bomärke avbildat. När jag frågar om det märket tar hon fram en liten pin med samma tecken ur sin plånbok.

– Den liknar Zorros märke lite, säger hon och skrattar. De här är mina rötter, tillägger hon innan hon lägger tillbaka nålen i säkert förvar.

Mormoderns bomärke är en av de saker som fått henne att välja fattigdom som tema i sina böcker. Susannas mormor var född utanför äktenskapet och fick därför inte gå i skola och lära sig läsa och skriva. Som vuxen var hon därför tvungen att signera sin lön med sitt bomärke. Både Susannas mormor och farmor var också ensamstående mammor.

– På den tiden var det lika med att vara fattig. Och det har inte ändrats. Forskning visar ju att det än idag är barn till ensamstående mammor som oftare tvingas att leva i fattigdom, konstaterar hon.

Susanna kan prata och diskutera på finska men behöver då och då söka efter de rätta orden. Satserna är kanske inte heller alltid lika fulländade som de är på svenska men

trots det återspeglas hennes konst att berätta i dem. Hon säger att hon älskar sina både språk och att hon, även när hon skriver om svåra och känsliga saker, tycker det är roligt. Hon njuter också av att få måla med ord och att leta efter de exakta uttrycken.

Hennes mormor lärde sig så småningom att både läsa och skriva och på ålderns höst skrev hon till och med små dikter. Susanna tror att hennes talang för att skriva och berätta härstammar från henne. Hon kommer ihåg en ramsa som hennes mormor brukade läsa för henne. Den handlar om en tupp och en höna som gick till bastun.

– Jag tröttnade aldrig på den. Hon fick säga den om och om igen. Jag tyckte så mycket om rytmen och om själva berättelsen men jag ville alltid ändra på det sorliga slutet.

När Susanna var i tjugooårsåldern gick hon en skrivarinje på en folkhögskola. Där träffade hon sin man, som också han är författare. Men skrivandet hamnade i skymundan i många år till förmån för jobb, studier och familj. Hon är socionom och har bland annat jobbat som socialsekreterare och som pressekreterare för Vänsterpartiet.

– Men när jag närmade mig fyrtio började jag fundera över vem jag är och vad som hade gjort mig till den jag är, berättar hon.

Utifrån de tankarna skrev hon sin debutbok, *Svinalängorna*, som publicerades 2006. Den berättar om en flickas uppväxt som präglas av missbruk och fattigdom. Boken vann också Augustpriset 2006 och filmatiserades några år senare. Hennes andra roman heter *Håpas du trifs bra i fengselset*. Hon har också skrivit på en tredje roman som nästan blev färdig innan hon kände sig tvungen att lägga den åt sidan, fattigdomstemat lämnade inte henne ifred. Många har trott att Susanna beskrivit sitt eget liv i boken *Svinalängorna*. Men hennes eget liv har varit mycket tuffare än flickans i boken. Nu ville hon skriva öppet om sina egna erfarenheter och om fattigdomen som ett socialt fenomen.

– Det är bra att skriva om det som känns angeläget. Jag ville få svar på varför jag var fattig och varför mina föräldrar drack.

Susanna har fördjupat sig i ämnet, läst böcker och undersökningar om missbruk och fattigdom och letat efter orsaker. Hon konstaterar krasst att en fattig människa inte äger sin bostad, inte har släktporträtt hängandes på väggarna och skåpen är inte fyllda med fina antikviteter.

– Min kropp bär på minnen från min uppväxt och de finns hela tiden i mitt blodomlopp, säger hon och tillägger:

– Men de finns också arkiverade på socialkontoret.

För sina senaste böcker *Oktober i Fattigsverige* och *April i anhörigsverige* har hon sammanlagt läst över sexhundra sidor av olika dokument. På de här sidorna har socialen, polisen och sjukhusen i Ystad berättat om sin syn

på familjen Alakoski.

– Jag ville få se hur andra tänkte om oss, säger hon och skrattar.

Oktober-boken har varit mycket uppmärksammasad och har fått tidningen Vi:s litteraturpris, Ivar Lo-priset samt Moa Martinsson-priset.

Susanna anklagar inte sina föräldrar för sin svåra uppväxt. Hon säger att de båda jobbade heltid och svart vid sidan av för att tjäna extra men trots det räckte inte pengarna till.

– Mina föräldrar gjorde så gott de kunde. Det vet jag. Och mitt bland allt det tunga fanns det också mycket kärlek och skratt.

Men för att kunna börja ett bättre liv var hon tvungen att lämna Ystad. Susannas efternamn satte stopp för den möjligheten på hemorten. Så att åka var den enda utvägen för att komma vidare, berättar hon. Nuförtiden äger hon och hennes familj en lägenhet i ett gammalt fint hus

i Ystad. Mitt emot huset står fortfarande grillbaren kvar, där Susanna brukade jobba när hon hade hoppat av skolan. Det var också därifrån hon stal mat för att familjen skulle ha någonting att äta där hemma.

På en hylla i hennes arbetsrum i lägenheten samlar hon på material om Finland till en generationsroman med kvinnor i huvudrollerna.

– Jag njuter av att planera den här boken, att göra research och att fundera över innehållet. Men det kommer säkert att ta minst tio år före boken är klar, säger hon.

Susanna har också fått ett stipendium för att kunna vistas en längre tid i Finland. Så nu kan hon äntligen göra det hon drömt.

– Tänk att faktisk kunna sitta på biblioteket i Vasa. Och att få uppleva alla slags vardagliga saker i Finland. Det har jag längtat efter, säger hon och skrattar.

Intervju: Maarit Turtainen

Roll-up-bild och katalogbild: Kai Kangassalo

Johanna Hongisto Grundström

Mamma, Enköping

Kämpar för att barnen ska lära sig finska

När Johanna Hongisto Grundström fick barn ändrades något hos henne. En önskan om att få dela det finska språket växte sig allt starkare.

– Jag har alltid vetat att jag vill tala finska med mina barn men jag kände samtidigt att det blir för mycket kämpande om jag ska göra det helt ensam.

Så hon och en annan mamma bestämde sig därför för att ordna en dagsutflykt för tvåspråkiga barn till en äppelgård utanför Enköping. Det var två år sedan.

– Nu är jag engagerad överallt, säger hon och skrattar.

För så har det blivit. Nu sitter hon i samrådsgruppen, i finska föreningens styrelse, är talesperson för föräldrarna i samrådsgruppens kulturgrupp och så hjälper hon till med att ordna aktiviteter på finska för barn. Dessutom driver

hon facebookgruppen ”Finska föräldragruppen i Enköping”.

– Men jag gör bara så mycket jag orkar, säger hon bestämt.

Johanna lider nämligen av EDS, en bindvävssjukdom, och är därför sjukskriven. Vissa dagar orkar hon mer, andra mindre.

– Samtidigt är jag lite av ett kontrollfreak så jag vill gärna vara med överallt och veta allt, säger hon och skrattar.

I början försökte hon och de andra föräldrarna ordna en barnaktivitet på finska varannan lördag: Bullbak, pys-sel, sagostunder och julfest. Numera blir det inte riktigt lika ofta. Tiden räcker inte till för barnfamiljerna. Men de saker som ordnas är uppskattade.

– Allra mest är det språket jag vill åt. Att barnen ska få höra finska från andra än bara mig, säger hon.

Johanna är själv född och uppvuxen i Enköping. Båda hennes föräldrar flyttade hit från Finland strax innan hon föddes, därför har finskan alltid funnits med som en naturlig del i hennes liv.

– Jag gick också hos en finsk dagmamma och är den sista årskullen som fick gå ettan till fyran i finsk klass här.

Johanna berättar att hon försöker att enbart tala finska med sina döttrar, även fast de kanske svarar henne på svenska.

– Men det är tufft. Det är ju enklare att ta det på svenska. Så numera blir det ofta någon slags blandspråk.

Dessutom är det faktiskt inte bara barnen som lärt sig finska på grund av Johannas starka önskan att föra över språket. Hennes man har börjat förstå mer och mer av

språket.

– Han har varit ett fantastiskt stöd i det här. Han har alltid sagt: Klart du ska lära dem finska. Jag önskar att det vore så för alla. Att man får det stödet av den andra föräldern.

Även Johanna lär sig mer och mer finska genom sitt beslut att tala språket med sina barn.

– Det blir ju lite annorlunda när man pratar med ett barn. Det blir mest vardagliga och enklare samtal. Därför försöker jag lyssna på finska nyheter och prata med andra vuxna så mycket jag kan för att få det andra också. Jag lär mig massor med nya ord hela tiden, säger hon och ler.

Vartannat år packar hon och familjen in sig i husvagnen och kör genom Sverige upp till Haparanda och därefter till Uleåborg där hennes släkt bor.

– Det första vi gör när vi stannar på finska sidan är att köpa karelska piroger och rieska. Och lyssna på finska. Jag blir varm i själen av att höra finska.

Johanna skulle faktiskt kunna tänka sig att bo en sommar eller några månader i Finland. Bara för att testa och för att stärka barnens finska.

Känner du dig finsk?

– Jo. I dag kan jag säga att jag gör det. Förr hade jag

en mer diffus identitet. I dag är jag så stolt över att vara det och över att tala finska. Nuförtiden får man ju dessutom så mycket pepp av andra för att man talar finska med sina barn. Förr var det mer: Varför ska de lära sig det? Så är det inte längre. Det gör mig glad.

En annan sak som gör henne glad är de möjligheter och resurser som kommit med det att Enköping blev ett finskt förvaltningsområde. Nu finns en finsk förskollärare som reser runt till stadens förskolor, det visas finsk bio i staden och ordnas kulturevenemang på finska.

– Att vi är en sådan kommun ger också en sorts stolthet i att vara finsk. Att vi är så viktiga att kommunen och staten stöttar oss i språk- och kulturfrågor, säger Johanna.

Finns det något du önskar för framtiden?

– Att jag inte skulle vara så ensam i det här. Nu har jag blivit lite av en frontfigur i barn- och föräldrafrågor. Jag tycker de är jätteintressanta och jag har en kämpaglöd för det här. Men det skulle vara skönt att kunna dela ansvaret med någon annan. Att ha något att bolla idéer med.

Intervju: Sanja Honkanen Skoog

Roll-up-bild och katalogbild: Kai Kangassalo

Aino Gröndahl

Jurist, Uppsala

Vill hjälpa de som diskrimineras

Pride i Riga 2007 blev en vändpunkt i Aino Gröndahls liv. Paraden ställdes in på grund av säkerhetsskäl och deltagarna slussades till en inhägnad park. Där bevakades de av 2000 poliser. Aino uppskattar antalet paraddeltagare till cirka 200 personer. Ändå började ilska

letter snabbt samlas på andra sidan av staketet.

– Människorna pekade på oss. Några spottade. Föräldrar lyfte upp sina småbarn mot staketet och varnade dem, antagligen för att inte bli som oss. Det var en chockerande upplevelse – att vanliga människor kunde känna en sådan enorm ilska mot oss, säger Aino.

Ett par timmar senare beslutade polisen sig för att tömma parken och de närvarande fördes till bussar som skulle ta dem ut ur staden. Då kastades något in i folkmassan, ett hemmagjort sprängmedel, som träffade en lett bakom Aino. Mannen skadades, men inte allvarligt.

– Det fick mig att tänka på att jag snart skulle vara tillbaka till Uppsala, men för de lettiska homo-, bi- och transsexuella var det här vardag. De riskerade sina familjeband och arbetsplatser genom att delta i evenemanget och Riga ligger bara 40 minuter med flyg från Stockholm.

Händelsen fortsatte att plåga Aino och hon pratade om den en hel del med sin mamma. Hon hade haft ett sabbatsår efter gymnasiet och funderade nu på vad hon skulle börja studera.

– Jag ville kunna påverka i ett större sammanhang men också kunna leva på det jag gör. Jag är tvåspråkig och språk har alltid intresserat mig. Jag har många åsikter och man måste kunna argumentera för dem på ett logiskt sätt om folk ska lyssna och ta en på allvar, förklarar Aino.

Hennes mamma föreslog att hon skulle bli advokat. Då skulle hon kunna använda språket, argumentera och tala för mänskliga rättigheter. Aino mamma är docent Satu Gröndahl, forskare i finsk-ugriska språk och litteratur.

– Mamma har alltid talat varmt om minoritetsspråk. För mig har det varit självklart att det finns utrymme i Sverige för människor som pratar olika språk, har olika bakgrund, kulturer och erfarenheter. Men samhället, majoriteten och normerna betyder att vissa hamnar i ett sämre läge och det inte är bra.

Aino blev klar med sina studier vid den juridiska fakulteten i Uppsala år 2012 och öppnade därefter en egen advokatbyrå. Hon har specialiserat sig på att hjälpa asylsökande som känner sig förföljda i sina hemländer på grund av sin sexuella läggning eller sin sexuella identitet. För sitt slutarbete vid universitetet gick Aino igenom Migrationsverkets beslut i asylärenden som rör homo-, bi- och transpersoner. De här människorna har enligt lagen rätt att söka asyl men enligt Aino var de avslagna besluten dåligt underbyggda och stred mot lagens syfte.

– Man krävde till exempel att man skulle ha vågat vara mer öppen med sin sexuella läggning redan i hemlandet för att få asyl. I andra ärenden kunde man förebrå sökande för att ha levt för öppet och därmed inte ha varit tillräckligt försiktiga. Man avvisade människor som inte borde avvisats, säger Aino när hon sammanfattar slutsatserna i sin uppsats.

Hon har under flera år jobbat som volontär inom RFSL, riksförbundet för sexuell likvärdighet, och hjälpt de asyl-

sökande som tagit kontakt med förbundet. För en tid sedan anställdes hon även där som jurist just för att arbeta med asylfrågor. Samtidigt har hon fortsatt att jobba med sin egen advokatbyrå parallellt.

Aino tycker att hon i sin roll som offentligt biträde för asylsökande, har märkt att Migrationsverket har blivit kunnigare i sina bedömningar.

– Nuförtiden är handläggarna bättre informerade och verket har också utbildat specialister i HBT-frågor och blivit mycket mer aktiva i att hämta kunskap om situationen i olika länder.

För att förändra attityderna mot HBT-personer är det, enligt Aino, information som behövs. Hon har själv hållit föreläsningar för bland annat politiker och handläggare på Migrationsverket och det verkar enligt henne som om HBT-personer har lättare att få asyl nu.

– Men antalet sökande har ökat. Till exempel syns Ugandas och Rysslands hårdare attityd mot sexuella minoriteter i statistiken, konstaterar hon.

Trots att Aino i sitt arbete får höra fasansfulla berättelser om förföljelser, skulle hon inte kunna tänka sig att jobba med någonting annat.

– Det här mitt drömyrke. Jag känner att jag verkligen gör en insats.

Intervju: Paula Tapiola och Maarit Turtiainen
Roll-up-bild och katalogbild: Paula Tapiola

Annika Hirvonen

Riksdagsledamot, Sigtuna

Flera kommuner struntar minoritetslagen

Det finns så mycket att göra och så ont om tid. Därför har jag inte hunnit känna efter hur det är att vara här. Kanske man växer in i rollen som en riksdagsledamot av sig själv, säger Annika Hirvonen.

Hon representerar Miljöpartiet och sitter just nu sin första period som folkvald.

– Men jag känner ett stort ansvar för mitt arbete, tillägger hon.

Det är lika stressigt i lunchkön på restaurangen inne i riksdagshuset som det är på restaurangerna utanför på Drottninggatan. Portionerna slevas upp på löpande band och det är trångt runt salladsbordet.

– Jag är vegetarian men om jag måste så kan jag äta det som bjuds, även om det skulle råka vara kött. Jag vill inte vara den som krånglar, säger Annika när hon beställer dagens vegetariskt alternativ.

Vi förflyttar oss till ett lugnare rum bredvid restaurangen där det finns ett bord reserverat för Miljöpartiet. Annika berättar att hon, precis som sin mamma, är född i Sverige

men att hennes pappa har flyttat hit från Finland i vuxen ålder.

– Med honom har jag alltid pratat finska. Som liten visste jag inte ens att mamma också kunde tala finska. Hon sa alltid att hon inte förstår om jag råkade säga någonting på finska till henne. Mina föräldrar tänkte att genom att göra så här så skulle jag lära mig båda språken.

Hon berättar att hennes finska var rätt så dålig när hon var i tonåren och att man borde tacka hennes politiska engagemang för att hon nu talar mycket bättre finska. När hon började arbeta politisk intervjuades hon flitigt i Sisuradio och efter att ha hört sin, enligt egen utsago, stapplande finska i en intervju bestämde hon sig för att tag i språket. Numera är hennes finska nästan helt flytande igen.

Annika blev som femtonåring, efter diskussioner i skolan om demokrati, intresserad av politik. Hon började därför leta på internet efter ett parti som skulle passa henne och hennes värderingar. Valet föll på Miljöpartiet. Det var partiets tankar om hur man borde skydda miljön och om

hur fattigdom och ojämlikhet i Sverige borde bekämpas, som hon fastnade för.

Att arbeta politiskt lockade henne mycket mer än att bara vara aktiv inom frivilligorganisationerna.

– De organisationerna är viktiga och ökar människornas medvetenhet om till exempel miljö och mänskliga rättigheter. Men det är politiken som har makten att förändra saker och ting, säger hon.

Annika har inte fyllt trettio än men är trots sin unga ålder redan en relativt erfaren politiker. När hon fyllt arton började hon vara aktiv inom kommunalpolitiken i Sundbyberg och har där bland annat suttit som ordförande i fritidsnämnden. Riksdagsledamot ville hon bli för att kunna påverka på en högre nivå.

– Kommunerna påverkas av de beslut som görs inom till exempel miljö- och bostadspolitik. Besluten som tas här kan antingen göra det besvärligare eller enklare att jobba med dessa frågor ute i kommunerna, förklarar hon.

Det är en praxis inom Miljöpartiet att lämna sina kommunala förtroendeuppdrag när man blir invald till riksdagen. Annika säger att det är bra att det är så eftersom arbetsbelastningen per ledamot inom ett riksdagsparti med få platser är så hög att det skulle vara omöjligt att samtidigt göra ett bra jobb i kommunfullmäktige. Hon har också tagit ett uppehåll i sina juridikstudier för att kunna fokusera helt på sitt arbete i riksdagen.

– Man kan se juridiken lite som grammatiken för ett samhälle. Den skapar de regler som samhället vilar på, förklarar hon.

Orsaken till varför hon valt att studera vidare är att hon vill skaffa sig ett riktigt yrke också. För hon vill inte något sätt vara beroende av att fortsätta inom politiken i framtiden.

År 2012 valdes Annika till årets ung sverigefinländare i en tävling arrangerad av sverigefinsk media. Orsaken var att hon hade fått Sundbyberg att göra finskan till en merit när man söker jobb inom kommunen. Annika själv betonar dock att initiativet kom från aktiva sverigefinska kom-

muninvånare. Sundbyberg har också tagit på sig att ordna barn- och äldreomsorg på finska genom att ansluta sig till det finska förvaltningsområdet.

– Därför är det viktigt att kommunen också lyfter fram finskans status och tar reda på var inom kommunen det finns personal som kan finska, säger hon.

Hon tycker det är roligt att priset gavs till en politiker.

– Man glömmer så lätt att de flesta, faktiskt 96 procent, av kommunalpolitikerna sköter sina uppdrag på fritiden. När man visar uppskattning för deras arbete kanske man får flera kunniga människor att söka sig till politiken.

Annika är ordförande i lagutskottet i riksdagen och är med i den grupp som samlar de ledamöter som har finska rötter. Hon är också talesperson för minoritetsfrågor inom sitt parti. Hon tycker att det är hög tid att se efter hur minoritetslagen följs. Enligt henne verkar det som att flera kommuner helt enkelt struntar i den.

– Man skulle ha trott att mer information skulle få kommunerna bli mer medvetna om sina skyldigheter men så har det inte blivit. Nu börjar det kanske vara dags att skapa någon slags sanktionssystem i lagen, säger hon.

Miljöpartiet har begränsat tiden att jobba som riksdagsledamot till 12 år.

Annika tror att det gynnar arbetet att det kommer in nya ledamöter med nya idéer. Politiken ska inte vara ett yrke. Själv tänker hon också fullfölja sina studier, antingen de inom juridik eller genom att fortsätta med lärarstudierna som hon påbörjat vid sidan av juridiken. Till framtiden hör också familj och barn. Hon har redan bestämt med sin svenska sambo att deras barn ska lära sig finska.

– Jag har också sagt till honom att ansvaret för att förstå när jag talar finska med barnen ligger hos honom, säger hon och skrattar.

Annikas man har antagit utmaningen. Det är faktiskt han, som den grammatiknörd han är, som förklarar hur den kluriga finska grammatiken fungerar för Annika.

Intervju: Paula Tapiola och Maarit Turtiainen
Roll-up-bild och katalogbild: Kai Kangassalo

Markku Huovila

Tecknare och illustratör, Stockholm

Med ordvrängningar som passion

Markku Huovilas stora passion är att teckna karikatyrer. Intresset vaknade till liv redan under skoltiden, men han bestämde sig ändå för att läsa till lärare och arbetade sedan på olika nivåer, från lågstadiet till medborgarskolan. När stämningen i lärarrummet blev alltför tryckande sökte han in till Nyckelvik, en konstskola på Lidingö. 35 år gammal började han försörja sig som tecknare.

– Jag ville inte se världen så som den såg ut, utan vrida den till något annat. Världen är för vacker så som den visar sig. Om man skruvar till den visar den sitt rätta ansikte. En karikatyr är ofta mer rättvisande än ett fotografi. Ett fotografi kan man nämligen manipulera, medan en karikatyr visar på de viktigaste egenskaperna.

Markkus karikatyrer har publicerats i nästan alla finskspråkiga tidningar i Sverige, men också i finska och svenska publikationer. Han tecknar sina skämtteckningar på två språk.

– Det spelar ingen roll vilket språk det handlar om. Om man gör ett språk till sitt, så kan man knåda det till olika former. Med rätt blick kan man se flera betydelser och möjligheter i ett och samma ord.

Markku Huovila är bland annat känd för sina hängmattor. I en bild ligger en man i en hängmatta och säger: ”Minulla on – kuinka sen nyt sanoisin – riippumaton identiteetti”. Man skulle kunna översätta det till: ”Jag känner mig oberoende – eller hur ska man säga – oavhängig”.

Själv äger Markku ingen hängmatta.

– Jag är oavhängig en hängmatta. Jag har ingen. Jag har bara tagit till mig vad en hängmatta representerar: jag har liksom inte fötterna på jorden någonstans. Det har bara blivit så.

Han känner sig som en eremit säger han, ingen verkar till fullo förstå sig på yrket som tvåspråkig karikatyrtecknare. Han upplever också att hans tecknar-, illustratör-, och konstnärskollegor befinner sig i en helt annan värld.

– Jag har mer gemensamt med vanliga människor med hederliga jobb, sådana som inte slösar tid på att göra bilder. Är jag då en av konstnärerna? Eller en vanlig människa? funderar han.

Sina rötter har han i Myllykoski, en bruksort i Kymmenedalen. I Markkus barndom jobbade ”alla” på fabriken. Men Markku blev ändå lärare och det var läraryrket som förde honom till Sverige som 30-åring. Han blev anställd som finsklärare i Borlänge 1976. Med sig hade han, förutom engelskan, sin skolsvenska.

– Där fick jag uppleva riktig rasism. Man hatade finnar. Så fort jag öppnade munnen, förändrades folks attityder och minspel.

Många finska immigranter isolerade sig helt i sin egen språkgrupp, men för sina barn poängterade man vikten av att smälta in och prata svenska.

– Det fanns föräldrar som pratade svenska med sina barn, trots att de inte kunde språket. Barnen sattes i finskundervisning bara för att de skulle kunna prata med sina mor- och farföräldrar på loven. Men inte lärde de sig något, suckar Markku.

Markkus egna barn har gått i finskspråkig förskola och går nu i en sverigefinsk skola.

– Det är toppen. Mina barn och många av deras klasskompisar pratar finska flytande. De har ingen accent som avslöjar att de bor i Sverige.

Markku poängterar framförallt förskolans betydelse i språkutvecklingen. Utan den får barnet ingen bra startgrop för sin språkinläring.

Markku tycker mycket om att leka med ord och testat sina ordvrängningar på sina egna barn och deras vänner – med varierande resultat. Barnen är först fundersamma, ”kan man verkligen säga så där”, men efter en stund kan de hitta på något liknande själva. Dottern Alma uppfinner ofta nya ordvitsar.

– Det är glädjande. Om man bara kan uttrycka det mest nödvändiga, det man måste kunna för att hålla sig vid liv, så är språket på väg mot sin död. Så länge man kan uttrycka sig kreativt och med humor, rör man sig framåt.

Intervju: Paula Tapiola
Katalogbild: Paula Tapiola

Anneli Hulthén

Kommunalråd, Göteborg

Jag kan inte äta blåbär utan att tänka på Finland

Knappar man in sökorden Anneli Hulthén på sökmotorn Google, får man över hundra tusen träffar. Läggs man till sökordet finska, får man fortfarande över 6000 träffar, men det handlar mest om representation, inte om Hulthéns privatliv. Hon har dock hälften av sina rötter i Finland. Hennes mamma är från Uleåborgstrakten.

Anneli Hulthén är känd framför allt för sin långa politiska karriär. Hon gick med i SSU som tonåring år 1976.

– Socialdemokraterna hade förlorat sitt första val på länge. Det blev ett uppvaknande. Vad ska hända nu? Intresset för politiken har jag ärvt hemifrån. Min pappa var väldigt politisk, men låg längre vänsterut än jag. Han pratade väldigt mycket politik. Farfar var fackligt aktiv. Mamma har inte pratat om sina åsikter på samma sätt.

Anneli valdes in i riksdagen år 1986, som 26-åring. Hon satt i utrikes-, grundlags-, näringslivs-, trafik- och jordbruksutskotten. År 1995 valdes hon in i EU-parlamentet och år 2008 blev hon vald till kommunalråd i Göteborg.

Nu arbetar hon i stadshuset vid Gustaf Adolfs torg, med anor från 1749, och kan blicka ut över torget genom sina fönster. Annelis bakgrund är dock enkel. Familjen bodde i en lägenhet utan dusch i Masthugget, nära Götaälven och hamnen. Under hennes tidiga barndom tillhörde de arbetarklassen. Pappan jobbade på varvet, mamman bland annat som vård- och butiksbiträde.

Göteborg gick in i det finska språkets förvaltningsområde i februari 2011.

– Jag kände mig väldigt kluven. I och med att jag representerar den

andra generationen, kan jag tycka att vi borde klara oss på svenska. Å andra sidan, när vi nu bestämt oss för att gå med, tycker jag att det är bra, särskilt för de äldre generationerna som kan gå tillbaka till sitt modersmål. Förvaltningsområdet kan underlätta för dem med kontakter med myndigheterna, säger Hulthén.

Hon tillägger att rättigheterna även för andra stora språkgrupper än finska borde stärkas.

– All kommunal information borde ges ut på två språk. Behovet för finskspråkig hemtjänst och äldreomsorg kommer säkert att öka. Vi har pratat om det i åratal, men problemet är att staden inte har någon centralorganisation för detta utan alla stadsdelnämnder arbetar oberoende av varandra.

– Det finns säkert fall där en finsk sjuksköterska tar hand om en turkisk vårdtagare och tvärtom. Våra stadsdelar måste börja koordinera sina insatser.

Annelis egen mamma är 75 år gammal, och hon har märkt att mamman börjar göra språkfel som hon inte gjort på flera år. Hennes uttal har blivit sämre, hon har sämre läsförståelse och stavat fel ibland.

– Hon blandar inte ihop språken, men kan till exempel översätta finska ordspråk direkt till svenska och det blir ofta helt obegripligt.

Mamma Auli kom till Sverige som krigsbarn. Hon var äldst av sju syskon och alla flickor skickades från hemstaden Uleåborg till Sverige medan alla fyra pojkar fick stanna hemma. Flickorna hamnade i Alingsåstrakten och placerades alla i olika hem.

– Jag tror att det var väldigt smärtsamt för henne. Hon var så liten och ändå hade hon ett stort ansvar över sina syskon som det äldsta barnet. Hon såg en del som ett barn inte ska behöva se. Självklart har det påverkat henne.

– Hon återvände till Finland efter kriget men hade svårt med finskan när hon kom tillbaka. Åren som krigsbarn skapade ett avbrott i den språkliga utvecklingen. Hon har alltid haft svårt att stava på svenska också, berättar Anneli.

Hon är fåordig när hon berättar om sin mamma. Hon medger också att hon aldrig riktigt våga fråga varför familjen enbart skickade flickorna till Sverige. Men pojkarna ansågs nog värda mer på den tiden, tror hon.

– Vi pratade inte finska hemma. Min yngre bror fick hemspråksundervisning men jag tror inte att han lärde sig så mycket. Min egen dotter blev nyfiken på finskan när hon var 12, men hennes kunskaper förblev ytliga.

– När jag var mindre brukade vi åka till Finland om somrarna. Min mormor och mina morbröder bodde där, morbröderna bor kvar. Jag påminns av språket under besöken. Jag behärskar det inte, men jag kan förstå delar av diskussioner och enstaka ord.

Ett ord som hör till Finland är blåbär.

– Jag kan inte äta blåbär utan att tänka på Finland.

För Anneli är Finland smaker och dofter. Det är surdegsbröd, blåbärssoppa och kålrotsslåda. Det är mormors hus en bit från Uleåborg, jordkällaren, färsk komjölk, en gammaldags livsstil, ett kargt, öppet landskap och annorlunda skogsmarker. Det är barndom.

Intervju: Paula Tapiola

Roll-up-bild och katalogbild: Paula Tapiola

Hannele Iivonen

Förskolelärare och musikpedagog, Stockholm

Är glad över att kunna få jobba på finska

Från fönstret på andra våningen i Finska kyrkan ser man Kungliga slottet och Storkyrkan. Församlingen har verkat i den här värdiga omgivningen i över femhundra år. Men innanför just det här fönstret struntar man i den värdigheten, här på kyrkans vind stöjas och leks det för fullt och det är svårt att hitta sig en plats bland alla barn. De äldsta sitter och målar vid borden, de yngre kryper runt på golvet eller leker och några sitter i famnen på sina mammor.

– Men idag finns det ju gott om plats! Vanligtvis har vi ännu flera besökare, säger Hannele Iivonen och skrattar när jag undrar över trängseln. Hon är den som ansvarar för barn- och familjeverksamheten i församlingen.

Hannele har fått barnverksamheten att blomstra. Två gånger i veckan är det öppen förskolan här. Dit är alla barn under sex år är välkomna med sina föräldrar. Hon håller också i musiklekskolor för olika åldersgrupper och ordnar konserter för de allra minsta i kyrksalen. Under dessa så får de små, förutom att lyssna på musik, även stimulera sina andra sinnen. Bebisarna kan titta på svävande gula ballonger, känna på vattnet i dopfunten eller lukta på örter.

– Den gemensamma nämnaren för verksamheten här är finskan. Föräldrarna vill att barnen ska få en möjlighet att utveckla sitt språk. Det är därför vi till exempel sjunger mycket, de finska barnvisorna är speciellt omtyckta, berättar Hannele.

Musiken har alltid spelat en viktig roll i hennes liv. Redan som ung i Varkaus startade hon ett eget band i församlingen där. Hennes man är musiker och båda hennes barn studerar musik vid Sibelius-Akademien i Helsingfors och själv har hon vidareutbildat sig inom musikpedagogik.

– Musik gör det lättare att få barnen, men också de vuxna, att vara med och delta. Musiken gör det också möjligt att skapa olika stämning i sångerna och lekarna.

Hannele kan spela flera instrument, en del väldigt bra men andra inte lika perfekt, berättar hon.

– Men mitt motto är att det är bättre att spela snabbt – även om det går åt skogen – än att vara försiktig för att spela rätt, säger hon och skrattar.

Hannele tycker också att det är viktigt att man erbjuder de minsta det bästa. Inredningen på Barnvinden är därför färggrann, leksakerna och böckerna är nya och det finns mycket av dem.

I lekhörnan kokar en liten flicka kaffe som hon bjuder en liten pojke på. Pojkens lite stapplande steg får en att ana att han precis lärt sig att gå. De större barnen sitter isället och spelar sällskapsspel. För barnen finns det mycket att göra här, men även mammorna ser ut att trivas.

– Telefonnummer bytts och man delar med sig av information och tips här. De relationer som skapar här frodas också utanför kyrkan, konstaterar Hannele.

En av mammorna berättar att hon är här med sitt tredje barn nu. Hon skrattar och säger att verksamheten här är beroendeframkallande. Hannele berättar att Barnvindens rykte har nått ända till Finland, att de som flyttar därifrån redan vet om kyrkans familjeverksamhet.

I årtal använde Hannele bara svenska på jobbet och hon är därför glad över att nu kunna få jobba på finska. Men alla de år hon har bott i Sverige har förändrat henne. Hon känner sig inte helt och hållet som finsk längre, men inte heller som svensk.

– Jag känner mig verkligen som en sverigefinländare. Det ordet beskriver mig bäst eftersom jag känner mig så hemma i båda kulturerna.

När man följer hennes arbete på Barnvinden förstår man varför hon kallats energiknippe. År 2012, i en tävling arrangerad av sverigefinsk media, röstades hon fram till årets sverigefinska vardagshjälte med motiveringen: ”Hannele har spritt glädje i människornas vardagsliv och fått de gamla stenväggarna att leva.”

– Det priset visade att det arbete jag gör för de sverigefinska barnen och familjerna uppskattas.

En ljushårig liten flicka drar Hannele i handen och vill att de ska sitta på golvet. Dockan måste kläs. Och när dockan fått på sig kläderna är det dags att ta av dem igen.

Finska församlingen i Stockholm är den enda finskspråkiga församlingen i Sverige och den har knappt 8 000 medlemmar. Dess framtid hänger mycket på de yngre, att de som tillhör andra och tredje generationen sverigefinländare fortsätter att se församlingen som sin.

– Barnverksamheten öppnar en väg in i församlingen. Det är viktigt att den kedjan inte bryts.

Hannele sätter sig ner för att äta sallad. Hon har inte

så många chanser att pusta ut innan hon ska fortsätta sin arbetsdag. De intensiva timmarna i öppna förskolan tar på krafterna, men samtidigt ger barnen också henne energi att orka.

– När barn som har varit med och sjungit i gudstjänsten frågar vart hattifnattarna tog vägen (läs: präster-

na i sina vita albor), kan man ju inte göra något annat än skratta och förundras över barnens underbara värld.

Intervju: Maarit Turtiainen

Roll-up-bild och katalogbild: Kai Kangassalo

Ellen Juntti

Riksdagsledamot, Göteborg

Hon bestämde sig för att aldrig skämmas över att vara finska

Riksdagsledamoten Ellen Juntti vill berätta om sin mormor Iita. Hon bodde i Pikkukylä ca 70 kilometer sydost om Rovaniemi, det finska Lapplands huvudstad. Pikkukylä var så litet att det inte fanns någon mataffär där. Ellen brukade gå fem kilometer till Pirttikoski för att handla åt sin mormor.

– Mormor frågade alltid ”Såg du några herrar i fina kostymer?” när jag kom tillbaka. Det fanns ju några tjänstemän i Pirttikoski som man kunde ha sett. Tänk om min mormor visste att jag nu sitter i Sveriges riksdag och att jag deltar på samma fester som Fredrik Reinfeldt och Carl Bildt. Jag kan ibland tänka på mormors ord och skratta. Där är herrarna i sina fina kostymer.

Mormor hade inget rinnande vatten eller inomhustoalett i sitt hus. Hon såg Pirttikoskis tjänstemän som herrar eftersom de flesta i trakten jobbade inom jordbruket eller skogsindustrin.

Ellen tillbringade sina barndomssomrar i Pikkukylä och trivdes bra. Hon är född i Haparanda, dit hennes föräldrar hade flyttat efter jobb. Fadern hade en bilverkstad, och när det var ont om kunder extraknäckte han på ett sågverk. Modern var hemmafru. De hade åtta barn. Ellen Juntti berättar att hon kommer från fattiga förhållanden.

Nu sitter hon sin första period som riksdagsledamot för Moderata samlingspartiet, invald från Västra Götalands västra

distrikt. Hennes tidigare erfarenheter av politik är begränsade till en period, mellan år 2002 och 2006 på Härryda kommunfullmäktige, som är sydost om Göteborg. Bakom den politiska comebacken ligger ett idrottsskadat knä som opererats sex gånger och lett till flera långa sjukledigheter.

– Jag tänkte att jag måste göra något för att inte bli galen så jag sa att jag var intresserad av förtroendeuppdrag i kommunfullmäktige, regionfullmäktige och riksdagen. Jag tänkte att jag hade en god chans att komma in i kommunfullmäktige och kanske, om jag hade riktig tur, få ett litet uppdrag i regionfullmäktige. Jag trodde aldrig att jag skulle sitta här. Men det gör jag.

Hennes civilyrke är kriminalinspektör och hon är specialiserad i våldsbrott mot barn och barnförhör. Det är de frågor som ligger henne närmast om hjärtat. Under sina första 1,5 år i riksdagen har hon lämnat in sju motioner och de flesta handlar just om att förbättra barnens ställning i samhället.

– Det är ofta så att förskolorna och grundskolorna förstör en polisutredning redan innan den kommit igång. Barnet kan berätta i förtroende för personalen att pappan slår det. Oftast ringer dagiset sedan barnets hem och berättar ”Ditt barn säger att du slår honom. Kan du komma hit i morgon för att prata om det här?” Man kan bara tänka sig hur barnets kväll blir sedan. Nästa dag tar barnet tillbaka allt. Det måste bli en ändring på detta.

Utöver att utbilda personalen på förskolorna och grundskolorna vill Ellen se mer utbildning för polisen samt bättre rutiner för dem. De låter bli att rapportera den största delen av våld i hemmet till socialtjänsten, trots att det finns barn involverade, och lagen förutsätter att det rapporteras. Ellen anser att socialtjänsten borde få rapporter om varje fall.

I riksdagen sitter hon som suppleant i social- och kulturutskottet, men är en arbetande suppleant enbart i kulturutskottet som bland annat behandlar frågor om minoritets- och språken. Ellen ansvarar för dessa frågor i riksdagsgruppen.

Hennes eget hemspråk under uppväxten var finska. Hon är född år 1958. Då var det fullt att vara finne i Tornedalen, och när hon började i skolan förbjöds hon att prata finska i skolan och på rasterna.

– Läraren pratade svenska trots att han kunde finska.

Jag förstod ju inte vad han sa. Jag kan undra varför jag inte gav upp. Det var ganska svårt att inte få prata sitt modersmål. Det gav mig en känsla av att finskan var något fult, något att skämmas över.

Ellen poängterar att det är viktigt att kunna svenska i Sverige för att komma in i samhället. Skolan borde dock ha kunnat undervisa de finskspråkiga eleverna på annorlunda sätt. Hon konstaterar att de fyra åren på skolan var svåra.

Nuförtiden pratar hon sällan finska, men brukar börja samtal med nya bekanskap med att säga att hon är finne från början.

– Jag gick första året i gymnasiet i Haparanda, hade

kommit in i en ny klass och hade inte lärt känna de andra eleverna än. Då hörde jag dem prata nedlåtande om finnar och säga att de är dumma. Jag tänkte ”Jösses, vad ska jag göra, jag sitter ju här och är finne. Vad i helsicke ska jag säga?”

– Sedan sa jag ”Tack så mycket. Varför tycker ni att jag är sämre än ni?” De backade för att jag sa emot. Då bestämde jag mig för att aldrig någonsin skämmas över att vara finne.

Intervju: Paula Tapiola

Roll-up-bild och katalogbild: Paula Tapiola

Dimitri Keiski

Musiker, Stockholm

Återkommer till romernas historia i sina sångtexter

När Dimitri Keiski vann talangtävlingen True Talent på TV3 år 2011 fick han äntligen en chans att förverkliga sin dröm. Nu var det möjligt att få spela in en skiva där ingen annan än han själv bestämmer över innehållet och stilen. Med prispengarna som trygghet vågade han också ta steget och bli musiker på heltid.

– Den tävlingen betyder väldigt mycket för mig. Den förändrade helt enkelt mitt liv, säger Dimitri.

Han hade egentligen redan åkt ut från talangtävlingssprogrammet när han fick en ny chans efter att publiken hade röstat tillbaka honom. När tävlingen var över sa han upp sig från sitt jobb som musiklärare på Kulturama i Stockholm för att kunna göra karriär som artist. Han turnerar flitigt i både Sverige och i Finland och ibland även i Tyskland. Under år 2014 fick han möjlighet att ge sig ut på

turné i Finland med Danny, en av Finland mest populära artister och som dessutom varit Dimitris egen idol ända sedan barnsben.

Den absolut största publiken hittills har han haft i Kina. Där tittade otroliga 800 miljoner människor på hans framträdande i TV. Kinesisk TV hade nämligen köpt konceptet till talangtävlingen och ville visa upp den som hade vunnit i Sverige.

– Det var en surrealistisk upplevelse att uppträda inför en så ofantligt stor publik. Jag var såklart jättenervös men lyckligtvis gick allt bra, berättar Dimitri.

Dimitri har spelat in tre skivor av vilken den som kom ut år 2013 är på finska. Den bär också samma namn som Dimitris egen trio, Karhu, björn om man översätter det till finska. Men Dimitri har valt att använda sig av det finska namnet även här i Sverige.

– Skivan är en hyllning till mina finska rötter och till finsk sisu, säger han.

Dimitri har vuxit upp med tre kulturer; den svenska, den finska och den romska. Han själv är född i Sverige, hans pappa kommer från Karleby i Finland och mamman är från Helsingfors. Dimitris morföräldrar tillhör den första generationen romer som fick en permanent bostad i Finland.

Han är stolt över sin romska kultur och har aldrig skämts över den.

– När jag var liten tänkte jag inte på mig själv som annorlunda mot andra barn. I vårt bostadsområde kände alla varandra och lärarna på vår skola behandlade alla lika oavsett bakgrund, berättar Dimitri.

Men plötsligt under en helt vanlig tur till affären förändrades allt och den upplevelsen skakade om Dimitris självbild och värld. Han och hans mamma, som bar de traditionella kläder som finska romska kvinnor använder, gick in i en affär som de aldrig tidigare besökt.

– Och där följde ett av biträdena efter oss hela tiden.

Tydligt trodde hon att vi skulle snatta. Det var så förödmjukande, berättar Dimitri.

Fördomarna gjorde honom väldigt arg och också missnöjlig mot andra människor. Han kände att han hela tiden måste försvara sig.

– Jag blev den som överdrivet energiskt letar efter den försvunna plånboken bara för att inte själv bli misstänkt.

Han berättar också att det under vissa perioder känts som om alla hans svårigheter i livet har berott på fördomarna mot romer. Han byggde upp en mur runtomkring sig för att han inte vågade lita på andra människor.

– Den skyddade mig från att låta andra komma nära. Nuförtiden känner jag inte längre det behovet av att försvara mig eller andra romer. Och om en person gör någonting fel är det bara en slump att han också råkar vara en rom, förklarar Dimitri.

I musiken har han alltid, enligt honom själv, gått mot strömmen. När han var ung var hiphop populärt, men då lyssnade Dimitri på rock från 1960 och -70 -talen. Han gillade också Elvis sätt att sjunga och klä sig.

– Som tonåring sjöng jag Elvis låt Hound dog i en karaoketävling, berättar han och skrattar.

Den karaoketävlingen blev en vändpunkt i Dimitris liv. Det var den som fick honom att söka till musiklinjen på gymnasiet i Märsta.

– Publiken tog emot mig med öppna armar. Jag ville uppleva den känslan om och om igen. Jag förstod att musiken skulle kunna hjälpa mig att lättare få kontakt med människor och att våga prata inför en större folksamling.

Dimitri kallas sin musik snäll rock'n`roll.

– Den liknar det som de finska artisterna Danny och

Kirka spelar, förklarar han och skrattar.

Han skriver både text och musik till sina låtar och han säger att melodierna och i synnerhet rytmen i musiken, har influenser från hans romska bakgrund.

För sin engelskspråkiga skiva skrev han låten Mr Misunderstood. Dimitri berättar att han som liten alltid ville vara alla till lags. Hans syster påpekade då att oavsett vad du gör så kommer det alltid att finnas någon som missförstår dig, det är omöjligt att tillfredsställa alla.

– Därför är det viktigt att man står bakom sina val eftersom allt vi gör har konsekvenser för någon annan, betonar han.

I många sångtexter skriver han om romernas historia. I Gypsy queen tänker en äldre kvinna tillbaka på det hårda nomadlivet på vägarna som hon upplevde som barn.

– Hon har haft en barndom utan glädje och därför tror jag att det finns så mycket smärta bakom hennes leende.

Dimitri kan bara lite av det egna språk de finska romerna har men finska talar han flytande och han hoppas på att kunna överföra det språket till sin son som är i skolåldern. Hans uppskattar också den uppförstran han fått hemma.

– Respekten för de äldre är något grundläggande i vår kultur. De har ju gjort så mycket för oss yngre. Mina föräldrar betonade också alltid att alla människor är lika värda och att alla, oavsett vilken bakgrund man har, om man är gammal eller ung, fattig eller rik, så ska man bemötas med respekt. Genom att visa andra respekt har jag fått mycket tillbaka, säger Dimitri.

Intervju: Taina Helme och Maarit Turtiainen
Roll-up-bild och katalogbild: Taina Helme

Jukka Korpi

Teaterchef, Stockholm

Gör föreställningar på både finska och svenska

Det är en uggla, ropar barnen i kör på finska när strumpan i skådespelarens hand formar sig till en fågel med stora ögon. Förskolebarnen lever sig in i pjäsen ”Dockan sover”, de gungar fram och tillbaka i stolarna och kommenterar ivrigt. De här barnen, som tillhör andra och tredje generationen sverigefinländare är UusiTeatteris viktigaste målgrupp.

– Det är väldigt givande att göra teater för barn. De är så spontana i sina reaktioner och man får så mycket kraft och energi till sitt eget spelande från dem. Det här är kreativt arbete när det är som bäst, säger teaterchef Jukka Korpi.

UusiTeatteri grundades år 2002 efter det att Riksteatern lade ner sin finska verksamhet. Jukka är dansare och koreograf i grunden och har varit med i teaterns produktioner sedan starten. För några år sedan valdes han också till teaterchef. Hans första mål var att skaffa en egen scen för

teatern och de senaste åren har UusiTeatteri delat lokaler med Alias Teatern i Vasastan i Stockholm.

– När jag öppnar dörren på morgonen möts jag av den speciella doft som finns i teatrar. Det känns så välkommande. Det är ett trevligt sätt att börja sin arbetsdag på, säger Jukka.

Hän sätter på kaffe i teaterns lilla men hemtrevliga foajé med väggar av tegelstenar. Den egna scenen har gett UusiTeatteri en grund att utvecklas vidare på. Man har i lugn och ro kunnat göra egna produktioner, repetera och ha premiärer och föreställningar. Just nu finns det fyra barn- och ungdomspjäser i repertoaren, utöver dessa finns även musikgrupperna UTORKESTER och KANTELE TRIO. UTNATTA är i sin tur kvällsteater för hela familjen och genom UTOPEN försöker man hitta nya förmågor. Dessutom turnerar teatern en del. Nyligen har man också börjat med ta dit gästspel från Finland för den vuxna publiken.

Teatern har bara några få fastanställda, resten jobbar i kortare perioder i de olika projekten. Som enda finskspråkiga professionella teater i Sverige får UusiTeatteri en del av de pengar som Kulturrådet delar ut till minoriteterna. Men det stödet räcker inte långt.

– Jag söker hela tiden bidrag från alla möjliga håll. Mina nätter går åt till att fylla i blanketter, säger Jukka och skrattar medryckande.

Men än har inte arbetsmängden lyckats vinna över glädjen att ha kunnat utveckla teatern, konstaterar han.

– Det lönar sig inte att klaga. Man måste vara pragmatisk; om en ansökan nekas får man söka pengar någon annanstans ifrån.

Framförallt skulle teatern behöva mer resurser för att kunna marknadsföra sig själv bättre och för att kunna turnera mer.

– Vi reser runt i mellersta Sverige men besöker sällan de södra eller norra delarna av landet. Kommunerna har inte råd att betala för de långa resorna. Men jag tycker att barnen som bor i dessa kommuner också borde ha rätt till teater på sitt modersmål, betonar Jukka.

Han flyttade från Finland till Stockholm för ungefär 20 år sedan för att studera dans och han har gjort koreografier för bland annat Moderna Dansteatern, MDT, och Dramaten. I recensionerna har han hyllats som en egensinnig konstnär. Hans fru är svensk, men Jukka pratar alltid finska med sina tre barn.

Han har med andra ord på nära håll sett behovet av att stärka och utveckla finskan hos andra och tredje generationens sverigefinländare.

– I praktiken betyder detta att UusiTeatteri vill erbjuda professionell och högkvalitativ teater på finska. Det finns ett värde i sig i att man spelar teater på barnens modersmål. Att höra finska på scenen stärker barnens identitet, förklarar han.

Alla föreställningarna erbjuds på både finska och svenska och om önskas kan pjäserna även spelas på båda språken.

– Det här kräver mycket av skådespelarna på scen. De måste lära sig både den finska och den svenska versionen av pjäsen och de måste dessutom kunna använda båda språken i en och samma föreställning.

Med sin egen scen har Uusiteatteri hittat sin plats i teaterlivet i Stockholm. Staden kompenserar en del av biljettpriset för daghem och skolor och hjälper också till med marknadsföringen.

– Men vi är en udda fågel bland teatrarna. Man förstår inte riktigt det tvåspråkiga konceptet än, att vi kan spela pjäsen helt och hållet på antingen svenska eller finska eller blanda de båda språken i en och samma föreställning.

För att klara sig i den hårda konkurrensen i Stockholm måste man också ha ett gott rykte.

– Det erbjuds mycket teater för barn och därför är det svårt att locka publik. Man måste satsa helhjärtat och spela dynamisk och vital teater, förklarar Jukka.

Han hjälper en mamma att bära upp barnvagnen för de höga trapporna upp från källarlokalen. I foajén visar barnen varandra korten de fått efter pjäsen.

– Har du också en sådan här bild? Titta, det är den där dockan. Den som sover.

Intervju: Maarit Turtiainen

Roll-up-bild och katalogbild: Kai Kangassalo

Henrik Korvanen

Musiker, Borlänge

En riktig bra låt kan få mig att gråta

Ute ligger snön vit på marken och kylan biter i kinderna men inne på café Almas i centrala Borlänge är det varmt och ombonat. Här är det som om tiden stannat och allt det gamla bevarats. På väggarna hänger gamla reklamaffischer, i hörnet står en jukebox och i ett av rummets många träbås sitter Henrik Korvanen med en kopp kaffe framför sig. Sedan barnsben har han varit

en del av det sverigefinska i staden.

– Det blir ju lätt så när pappa varit ordförande i finska föreningen, säger han och ler.

Men för många borlängebor är han också ett välbekant ansikte från musiken. Henrik har sjungit och spelat i olika band, spelat in skivor och jobbat som trubadur. Dessutom skriver han låtar och är singer-songwriter,

– Jag har nog hunnit spelat på nästan alla scener i hela Dalarna, konstaterar han.

Det hela började för drygt tio år sedan.

– När jag 14 bestämde jag mig för att lära mig att spela gitarr för att få mer tjejer. Det var ju så coolt att kunna det, säger Henrik och skrattar.

Sedan dess har musiken varit en stor och viktig del i hans liv. Två av hans tidigare band, No Domino och Leaving Utopia, finns också på Spotify.

– Musik är den konstform som berör mig mest. Musiken och texten ger låten flera dimensioner och en riktigt bra låt kan få mig att gråta. För ord kan vara så starka och innehålla så mycket.

Han skriver också mycket låttexter själv.

– Hittills har jag alltid skrivit på engelska men nu har jag börjat skriva på svenska. Men det är så mycket svårare. När man skriver på engelska så spelar inte innehållet så stor roll, för man lyssnar ändå inte så noga på texten och funderar över vad som faktiskt sjungs. På svenska blir det så mycket mer känsla. Allt blir så mycket tyngre och allvarligare. Som att säga I love you, det känns inte så speciellt, men att säga jag älskar dig eller minä rakastan sinua, det innehåller så otroligt mycket mer.

Jag frågar honom om han funderat på att skriva på finska.

– Kanske en dag. Men just nu känns det för svårt. Jag kan prata flytande finska men att skriva är en helt annan sak. Och jag vill ju att det ska bli rätt, att jag kan förmedla det jag känner.

Henrik avslöjar att de flesta av hans låtar blir till när han har hjärtesorg och alla känslor är huller om buller.

– Så alla mina texter är ganska ledsna och allvarliga fastän jag själv är en glad person. Jag vet faktiskt inte om jag skulle kunna skriva en glad låt. För det kommer inte så naturligt för mig.

– Kanske det är det finska allvaret jag har i mig som kommer fram i mina texter, konstaterar han och ler.

Men även om musiken är viktig för Henrik är det inget

han vill göra på heltid. – Nej, musiken är min hobby, säger han bestämt och förklarar:

– Det finns så lite rutiner, dåliga villkor och man lever hela tiden på att få in pengar från fakturor. Det är inte så jag vill ha det.

Istället vill han jobba med unga. Han har varit konfirmerationsledare, jobbat på ungdomsgård, som lärarvikarie och är nästan färdigutbildad lärare i historia och engelska. Just nu vikarierar han som församlingspedagog på en ungdomsgård i Borlänge. Titeln kommer av att gårdens verksamhet finansieras av kyrkan men det är en ”vanlig” ungdomsgård där Henrik beskriver sitt jobb som att vara fältassistent.

– Visst kan jag sakna känslan av att stå på scen och att göra roliga spelningar men det kan jag göra på fritiden. Att jobba med unga skapar en känsla av mening, att man en dag kanske är den som gör skillnad för någons liv.

En annan sak som är viktig för Henrik är hans finska arv. Hans pappa är från Sodankylä och mamma från Kolari. De träffades i Borlänge året före Henrik födelse.

– Jag blev den där sladdisen. För båda hade två söner från ett tidigare äktenskap, berättar Henrik.

Hemma talades det alltid finska och varje sommarlov fram tills att Henrik fyllde 17 år var han i Sodankylä i fyra veckor och ibland också på vintern. Nu försöker han åka dit minst en vecka varje sommar.

– Det hör sommaren till att åka dit. Hela slakten har byggt stugor bredvid varandra precis intill älven. Det är en väldigt fin gemenskap där.

Här lekte han jämt som barn med sin kusin och fiskade och var ute i naturen.

– Jag gillar verkligen att vara ute i naturen, att jaga, fiska och åka skoter. Så storstäder är nog inget för mig, konstaterar han.

Skulle du kunna tänka dig att flytta till Finland?

– Jag vet faktiskt inte om jag skulle klara av det. För här är jag den finska och där skulle jag vara den svenska. Jag har byggt hela min identitet på att jag är den finska, den som inte är som alla andra, svarar han och tillägger med ett skratt:

– Jag är ju alltid den som tycker olika. Så när alla här håller på Leksand så håller jag på Brynäs.

Men samtidigt är Henrik lite nyfiken på hur det skulle vara.

– Lärare har en helt annan status där än här och man har mer respekt för dem. Här i Sverige är det så slappt. Så kanske borde man åka dit och testa. Just nu gör jag det här och vad det blir sedan får tiden utvisa. Vem vet kanske det är där jag hamnar en dag. Jag har aldrig varit den som planerar så långt i förväg, utan jag tar livet lite som det kommer.

Intervju: Sanja Honkanen Skoog

Roll-up-bild och katalogbild: Sanja Honkanen Skoog

Tanja Lorentzon

Skådespelare, Stockholm

Förlusten av finskan skaver fortfarande

Tanja Lorentzon
Mormors svarta ögon
Dramaten
Foto: Niklas Forsström

När jag såg ordet sverigefinländare för första gången, kände jag mig träffad. Äntligen ett ord som beskrev vem jag är, säger skådespelaren Tanja Lorentzon. – Man skulle ha rötter i Finland och kunna finska, men det där kravet på finska brydde jag mig inte om. Det här ordet var mitt.

Tanja kunde tala finska fram tills hon att var fyra år. Efter skilsmässan ville mamman hjälpa döttrarna att anpassa sig snabbare till livet i Sverige och började därför prata svenska med sina barn. Tanja förlorade därför sitt modersmål. Om den längtan efter finskan, om familjens flytt till Sverige och om kriget skrev hon monologen, *Mormors svarta ögon*. Monologen skulle spelas tio gånger i det lilla tornrummet på Dramaten men den blev en sådan succé och att den fick flyttas till en större scen och Tanja åkte också på turné med den i både Sverige och i Finland. Sammanlagt 97 gånger stod hon på scen och berättade sin släkts historia.

– Det retar mig lite att det inte blev full pott med hundra föreställningar, säger hon och skrattar varmt.

Tanja gestikulerar med sina händer för att visa hur svårt

det är att stänga locket på en stor kartong hon har hemma. I den har hon samlat alla artiklar som har skrivits om pjäsen.

– Jag har aldrig tidigare under min karriär varit med om en sådan mediehajp. Intresset höll i sig i månader. Jag hann inte ens med alla förfrågningar om intervjuer, säger Tanja.

I alla de över hundra intervjuerna hon gjorde envisades Tanja med att använda ordet sverigefinne, trots att ingen av journalisterna visste vad det var för någonting.

– Nu borde de veta för jag upprepade och upprepade ordet sverigefinne, sverigefinne, sverigefinne, säger hon och skrattar.

För henne var *Mormors svarta ögon* en resa in i sig själv. Hon gjorde mycket research för pjäsen, läste in sig på ämnet och intervjuade människor. Den första versionen innehöll många roliga anekdoter men dem skalade hon bort sedan. Kvar blev det som handlade om identitet.

– Förverkligandet av pjäsen var en process som gjort mig mer tillfreds med saker och ting. Nu förstår jag varför livet blev som det blev.

Men förlusten av finskan skaver fortfarande.

– Det är en sorg. Jag har läst kurser och förstår lite men på något sätt känns det som om det inte hjälper. Hur mycket jag än skulle lära mig finska, skulle det inte räcka. Sorgen skulle inte försvinna, säger hon.

Att pjäsen fick ett sådant genomslag fick Tanja att förstå att hon hade gett röst åt många sverigefinländare eller egentligen till flera generationer sverigefinländare eftersom hon spelade både mamma och dotter. Hon berättar att många vanliga svenskar kom fram efter pjäsen och sa att de skäms över hur det har varit. Att de aldrig hade tänkt på vad deras granne Sirpa eller barnet i våningen under hade fått gå igenom i sitt liv.

– Många finländare har varit nedvärderade och bespottade, man har inte sett dem som de verkligen är. Därför har det varit viktigt att göra deras liv synligt och berätta deras egen historia, säger hon.

Tanja jobbar vanligtvis på Dramaten i Stockholm, men vi träffas i ett litet rum på Stadsteatern i Göteborg som hon delar med några andra skådespelare. Hon spelar en av huvudrollerna i pjäsen *Fosterlandet* som är ett samarbete mellan Stadsteatern och Svenska Teatern i Helsingfors. Pjäsen kommer att spelas i båda länderna och Anna Takanen, som också hon har finska rötter, är regissör. Precis som i Tanjas monolog, lyfter *Fosterlandet* upp det faktum att det tar fyra generationer innan erfarenheterna från kriget klingar bort.

– *Fosterlandet* är en familjeuppgörelse där pappan inte velat prata om Finland eller om det att han skickades iväg som krigsbarn. Detta tigande har tårt på familjen, speciellt på dottern. Min pjäs var istället mer en uppgörelse med det svenska samhället, konstaterar hon.

Jag ber Tanja att fundera över om hon skulle klara av att skicka iväg sina barn.

– Nej, det skulle jag inte kunna göra, säger hon och skakar på huvudet.

– Forskning har visat att det, trots kriget, var bättre för barnen att stanna hos föräldrarna. Men det kommer ju ensamma flyktingbarn nu också, säger hon och suckar. – Om barnen hotas av krig och svält och man själv inte kan följa med så kanske det enda alternativet är att skicka iväg dem.

Tanja vill skriva mer i framtiden och nästa pjäs håller redan på att växa fram i hennes huvud. Hon har gjort all research och berättelsen och karaktärerna har hon funderat färdigt. Pjäsen handlar om förorter och utanförskap.

– Men jag har skjutit fram själva skrivandet. Nu vet jag ju hur mycket tid det tar. När jag väl börjar kommer jag att uppslukas helt och hållet av skrivandet. När jag skrev Mormors svarta ögon jobbade jag långt inne på nätterna och utnyttjade varje liten ledig stund som fanns.

Jag förstår varför hon tvekar med att sätta igång ett nytt stort projekt. Hon jobbar heltid på teatern, hon har tre barn i skolåldern och utöver det är hon tränare för ett flicklag i fotboll.

Intervju: Paula Tapiola ja Maarit Turtiainen

Roll-upp-bild och katalogbild: Niklas Forsström, Dramaten

Hanna Leppänen Ahonen

Rektor, Göteborg

På vilket sätt värnar vi om tvåspråkighet?

Hanna Leppänen Ahonen, den nya rektorn på Sverigefinska skolan i Göteborg, har röjt undan både små och stora problem från sitt bord under sin första termin. Vinterstormen har precis fått golvbrunnarna att svämma över i källaren och samtidigt orsakat ett strömavbrott. Man har tvingats att stänga förskolan. Som tur är har de större barnen jullov. Rektorn har dock fått avbryta sin egen semester för att ta hand om krisen.

– Hela hösten har varit väldigt utmanande. Den förra rektorn arbetade halvtid, så jag har fått göra desto mer under den här hösten. Allt grundläggande är ju i sin ordning, men det är mycket som måste uppdateras innan vi kan börja utveckla verksamheten vidare, säger hon.

Hon nämner städningen och behovet av mer utrymme som exempel. Det är både fritidsgård, förskola och låg-, mellan- och högstadium som ingår i verksamheten, så rektorn har fått sätta in sig i mycket, trots att hon känner till skolan sedan tidigare. Hon jobbade nämligen här som lärare i början av 1990-talet.

– Vår personal är helt fantastisk. De satsar verkligen på eleverna. Det är därför verksamheten rullar på så bra som den gör, trots att vi har snäva ramar ekonomiskt. Resurserna är begränsa-

de, och ändå borde vi utvecklas hela tiden.

Det finns ett 50-tal barn i förskolan, och tiotal i kön. Man planerar att öppna en ny avdelning. Skolan har redan fått tillstånd till det och det finns tillgängliga utrymmen i skolbyggnaden för den nya avdelningen. Förhoppningen är att kunna starta verksamheten redan under våren 2012. Hanna tror att det faktum att Göteborg blivit en del av det finska förvaltningsområdet har gjort det lättare att sköta ärendet med kommunen.

– Jag märker att kommunen har blivit mer samarbetsvillig. Man börjar förstå betydelsen av finskspråkig förskole- och grundskoleverksamhet. Dessutom underlättar det ju för kommunen att vi finns. De behöver inte leta efter en samarbetspartner, de kan förhandla med oss på en gång.

Göteborgs kommun har även blivit bättre på att informera om den finskspråkiga service som finns i kommunen i och med att man gått in i förvaltningsområdet. En projektledare är anlitad för att reda ut bredden av finskspråkig service och behovet av den. Dessutom söker man en finskspråkig informatör.

– Det finns en länk på kommunens hemsida till skolans hemsida. Det går att hitta oss där. Det är ett stort steg, säger Hanna nöjt.

Det finns 90 elever i grundskolan, 25 av dessa på högstadiet. Lärarna är tio stycken. Hanna påpekar att antalet lärare är stort sett till antalet elever. Trots det är hon orolig över om lärarna räcker till. Högstadiet är resurskrävande. Alla ämnen måste finnas i schemat och alla lärare måste vara kompetenta.

– Jag tänker kartlägga situationen i skolorna i närheten och kolla om vi skulle kunna samarbeta med dem. Vi skulle kanske kunna dela på lärare. Jag kan ha någon anställd hos mig som jobbar 80 procent och skulle kunna arbeta 20 hos någon annan och tvärtom. Å andra sidan kan det bli ett hot mot tvåspråkigheten.

Tvåspråkigheten är ju den största frågan i en tvåspråkig skola.

– På vilket sätt arbetar vi för tvåspråkigheten? Måste vi lära alla ämnen på två språk? Här har man ju valt att ge undervisning på finska om läromaterial är på svenska och tvärtom. Då blandar

man språk. Det här är en diskussion som ännu är ganska ny.

Vad tror hon då, kan skolan erbjuda barnen en levande tvåspråkighet?

– De barn som har goda läskunskaper och har en rik finska hemma, har även en starkare tvåspråkighet. De flesta har dock en starkare svenska än finska.

Hanna är mest orolig över de elever som har läs- och skrivsvårigheter, vilket kan ha lett till ytliga kunskaper i svenska. För dessa är det svårt att klara av övergången från mellanstadiet till högstadiet och vidare till gymnasiet. Det syns också i skolans

resultat. De är överlag goda, men en del av eleverna når inte de nationella målen i alla ämnen.

Den nya rektorn har alltså flera utmaningar framför sig. Hon tänker lösa dem med hjälp av sin egen tvåspråkiga bakgrund och sina lärarstudier från både Finland och Sverige.

Intervju: Paula Tapiola

Roll-up-bild och katalogbild: Paula Tapiola

Susanna Levonen

Operasångerska, Umeå

Man måste äga orden

Foto: Sabine Haymann

Arbetsrummet hemma hos operasångerska Susanna Levonen står det en synt med hörlurar och travar med nothäften och böcker. Det är här hon fördjupar sig i sina roller och översätter libretton, ibland bara med hjälp av en ordbok. För en fin röst räcker inte utan man måste också veta vad man sjunger.

– Översättandet tar tid men jag måste kunna leva mig in i texterna. Annars låter det inte äkta, förklarar hon.

När ordböckerna inte räcker till letar hon efter någon som kan språket.

– En gång åkte jag ner till Stockholm och Rinkeby för att leta efter någon som kunde azerbadjanska. Mannen jag hittade tyckte att det var roligt att hjälpa till med lyriken. Berios folksånger har jag sedan sjungit runt om i Europa, berättar hon.

Susanna är född i Tammerfors men flyttade till Stockholm med sina föräldrar när hon var ett år gammal. Hon växte upp i Märsta och Akalla. I Umeå hamnade hon sedan när hon fick anställning på Norrlandsoperan. Nu har hon bott här i drygt tio år.

Hon talar flytande engelska, tyska, franska och italienska men har också sjungit på en rad andra språk. Att hon har lätt för språk tror hon att beror på att hon är tvåspråkig.

– Det är nog lättare att förstå hur andra språk är uppbyggda när man kan två så olika språk som finska och svenska.

Susanna har ett brett röstregister, från mezzosopran till sopran, och det ger hennes sång ett djup. Hon har uppträtt på olika operascener i Sverige men också mycket i Tyskland. När man frågar henne vilken roll som hon har tyckt mest om får man inte bara ett utan flera svar; *Salome*, *Carmen*, *Wozzecks Maria*, *Valkyrias Sieglinde*. Men en verkligt annorlunda upplevelse var den roll som skräddarsyddes till henne.

– Vanligtvis överväldigas mina rollkaraktärer av sina känslor och just därför var det intressant att få spela vetenskapskvinna *Marie Curie*. Hon vågade också, efter att blivit änka, sätta sig över de rådande normerna och levde i ett samboförhållande. Och det här i början av 1900-talet!

Susanna sjunger också konsertmusik. Ackompanjerad av en pianist reser hon runt i landet och framför bland annat finsk musik.

– Jag alltid känt mig som en ambassadör för finskhet, säger hon och skrattar.

Susanna översatte sångtexter långt innan hon visste att hon skulle bli sångerska. En gång råkade hennes mamma

höra de svenska barnen på gården sjunga finska sånger. Susanna hade då först översatt sångerna till svenska och sedan lärt ut dem till kompisarna.

I Susannas familj har man alltid sjungit och det var hennes mamma som fick Susanna att gå med i kören i den lokala församlingen. På den tiden var Susanna väldigt blyg och inte den som ställde sig på scen bara så där.

– Jag kunde inte ens drömma om att jag skulle bli operasångerska!

Men musikläraren på högstadiet uppmuntrade Susanna att börja ta sånglektioner. Och så träffade hon Dora Lindgren, en före detta operasångerska, som sadlat om till pedagog.

– Det finns en potential i dig så jag ska ta mig an dig, sa den gamla damen, berättar Susanna. Och så var saken avgjord.

Susannas mamma lyckades att skrapa ihop tillräckligt med pengar för att kunna betala för privatlektionerna och ibland hjälpte Susanna själv till med hushållsarbeten hos Dora för att kunna fortsätta med sina sångstudier.

I gymnasiet gick hon på ekonomisk linje men fortsatte under hela tiden med sångträningen. Hon siktade in sig på att läsa vidare på universitetet och kanske bli diplomat. Men hennes röst hade utvecklats och hon uppmanades att satsa på sångkarriären. Efter att ha gått på en musikfolkhögskola kom hon in på Kungliga musikhögskolan i Stockholm och därefter läste hon vidare på musikhögskolan i Göteborg. Hon tillbringade också ett år i Helsingfors som utbytesstudent vid Sibelius-Akademien.

– Jag har alltid sett Sverige som mitt hemland men samtidigt har jag alltid känt mig helt finsk. Nu visade det sig att det inte var så enkelt. Jag var mer svensk än jag hade trott, säger hon och skrattar. – Jag gillar det att finländare är mer rättfram. I Sverige är man kanske mer finkänslig men det är också bra.

Susanna har fortsatt att ta sånglektioner. Hon berättar att hennes röst har mognat och blivit ännu bättre nu när

hon har blivit äldre.

Susanna Levonen som Marie Curie. I bakgrunden NorrlandsOperans kör. Foto: Malin Arnesson

– Jag trivs jättebra på Norrlandsoperan. Men det är också roligt att kunna vara tjänstledig då och då för att kunna framträda på annat håll. Intressanta roller och duktiga nya kolleger hjälper mig att utvecklas vidare, säger hon.

Susannas man är svensk och arbetar också på Norrlandsopera. Han är violinist i symfoniorkestern. De har en son, Johannes, som går i grundskolan. Familjen bestämde redan innan han föddes att Susanna skulle prata finska med honom.

– Men då visste jag inte hur svårt det skulle bli. Stundtals har hans finska varit mycket svag. Ett tag vägrade han till och med att tala finska. Nu får han modersmålundervisning i skolan och varje kväll läser vi ur hans lärobok och så pratar vi allt mer finska med varandra, berättar Susanna.

– Man har så mycket nytta av att vara tvåspråkig. Därför tänker jag inte ge upp, säger Susanna övertygande.

Intervju: Hanna Kangassalo, Paula Tapiola ja Maarit Turtiainen

Roll-up-bild och katalogbilder: NorrlandsOperan

Tommy Myllymäki

Mästerkock, Jönköping

Jag kan bara laga min sorts mat

De rika fiskevattnen, grönsakslandet och de stora släktmiddagarna hos mormodern i finska Lestijärvi. I dem finns orsaken till varför Tommy Myllymäki bestämde sig för att bli kock.

– Om somrarna kunde vi ibland vara runt trettio personer som skulle äta tillsammans. När det skulle lagas lunch och middag till dem så var jag alltid med och hjälpte mormor, berättar Tommy och tar en klunk av sitt mjölkkafe innan han tar upp en kniv från bordet.

Med två snabba snitt klyver han sedan blomkålsbuketten framför honom i fyra delar.

Själva tanken på att faktiskt utbilda sig till kock slog rot

först när hans kusin i Finland valde att söka in till en kocksskola. Då bestämde sig Tommy i Katrineholm för att göra samma sak. De första stegen mot att bli prisbelönt kock togs sedan när han fick en praktikplats på Bocuse d'or vinnaren Mathias Dahlgrens restaurang i Stockholm.

– Där gjorde man mat med en helt annan entusiasm än på krogarna jag var van vid. Här var det nästan som att vara med i ett fotbollslag där alla spelarna gör allt de kan för att vinna matchen.

Och Tommy vet vad han talar om när han liknar processen vid en fotbollsmatch. Han har nämligen ett förflutet som spelare i juniorallsvenskan i fotboll. Kanske är det också hä-

rifrån han fått sin tävlingsinstinkt som får honom att kämpa så hårt för att nå dit han vill. År 2007 tilldelades han utmärkelsen årets kock, år 2012 vann han TV4-tävlingen Kockarnas kamp och 2014 kröntes han till en av Europas bästa kockar.

Foto: Per-Erik Berglund

Tre pärlhöns ligger upplagda på ett fat för att tina i väntan på sin tur att tillagas. På tallriken framför Tommy ligger en bit sotad forell. Försiktigt lägger han upp en kräm ovanpå fisken, vars konsistens för tankarna till vita pärlor och placerar därefter varsamt ut gröna bönor i en elegant hög intill. Sedan tar Tommy plötsligt fram någonting oväntat; papper och penna. Han börjar rita av portionen på pappret och skriva ner anteckningar. Här växer nämligen den rätt han tänker vinna Bocuse d'Or i Lyon i Frankrike, fram. Senast han tävlade om titeln världens bästa kock slutande han på en hedervärd andra plats.

Tommy tycker att mattävlingar är viktiga eftersom de utvecklar restaurangbranschen.

– När många kockar lagar mat från samma råvaror och försöker skapa nya rätter så utvecklas samtidigt nya tillagningstekniker, nya smaksättningar och nya kombinationer av tillbehör, förklarar han.

Han berättar att han själv lärt sig massor från tävlingarna.

– Visst jag jobbar gratis men samtidigt lär jag mig mycket och utvecklas som kock. Man skulle kunna säga att det här lite motsvarar akademivärldens ”doktorera”, säger han och skrattar.

Just nu är det lugnt i köket. Det har gått bra med skapandet av rätterna.

Men bara för det betyder det inte att Tommy kan pusta ut än. Ungefär en månad innan tävlingen stänger Tommy, hans assistent och deras tränare med tidtagarur, in sig i en bubbla och övar nästan dygnet runt på att laga sina rätter. ”Bubblan” är egentligen är ett ungefär tre gånger tre meter stort utrymme, lika stort som det man har under själva tävlingen. Och alla de timmar som spenderas här behövs för att alla rätterna ska sitta

helt perfekt när det väl gäller.

– Det gäller att få in rätt tempo och tidtabell, att rätt sak görs vid rätt tidpunkt. Om man inte har övat tillräckligt mycket på att både förbereda rätterna och att tillaga dem, så kan tiden helt plötsligt ta slut mitt under tävlingen, säger Tommy.

Han jämför med hur det går till när en restaurang byter meny. Inte ens då fungerar allt så smidigt som det borde under första kvällen, utan först efter att rätterna gjort ett antal gånger börjar det bli rutin på arbetet.

Totalt 24 länder deltar i världsmästerskapen och Tommy konstaterar att det viktigaste är att hitta smakkombinationer som faller de flesta av domarna i smaken. Tommy beskriver sin matlagingsstil som rustik.

– Jag kan inte ändra på mig själv och min personlighet, jag kan bara laga min sorts mat. Grunden till den ligger i den vanliga husmanskosten. Och fastän jag utvecklats och fått nya idéer så är basen alltid densamma. Så även om jag gillar att experimentera i köket ibland så är jag i grund och botten en ganska traditionell kock, säger han.

Det är inte bara mormor som inspirerat Tommy, utan även hans egen mamma som trots långa arbetsdagar, orkade ställa sig och laga vällagad mat till hela familjen. Tommy tycker också om att laga mat hemma. Han har två små döttrar.

– På söndagarna försöker jag spendera tid med familjen, men som det är nu har jag inte kunnat ta ledighet en hel helg på över ett halvår.

För arbetsmängden räcker till. Han äger ett par restauranger, har ett eget matlagningsprogram i TV, gör kokböcker och är kreativ ledare för tre olika restauranger i Stockholm.

Tommy har hunnit jobba som kock i drygt tjugo år nu. Under den här tiden har restaurangbranschen förändrats en hel del. Till det bättre, tycker han.

– Nuförtiden väljer man att satsa på närproducerade grönsaker och rotfrukter och att laga mer efter säsong. Sparris serveras inte längre året om som tidigare, förklarar han.

Den kärlek för matlagning som föddes i finska Lestjärvi försvinner inte heller bara så där.

– Ibland funderar jag över vad det egentligen är jag gillar med att laga mat. När jag till exempel gör soppa och börjar bryna lök och grönsaker så får redan dofterna därifrån mig på gott humör. Sedan får jag smaka av och fundera över hur jag på bästa sätt kan få det att smaka så bra som möjligt.

Men det allra viktigast är så klart slutresultatet.

– Det allra bästa med det här jobbet är när man efteråt får höra hur mycket folk tyckte om maten jag lagat.

Fotnot:

Tommy Myllymäki kan även i fortsättningen titulera sig en av världens kockar efter att ännu en gång ha nått prispallen i kockvärldsmästerskapet Bocuse d'Or som avgjorde i Lyon i januari 2015. Denna gång tog han brons.

Intervju: Hanna Kangassalo, Paula Tapiola ja Maarit Turtiainen

Roll-up-bild: Kai Kangassalo

Katalogbild: Per-Erik Berglund

Laura Nordgren

Mamma, Stockholm

De bestämde sig för att Laura skulle tala finska med barnen

Just nu håller vi på att läsa Elina Karjalainens Uppo Nalle. Flickorna somnar så lätt när man läser för dem, säger Laura Nordgren och skrattar medan hon fortsätter att leta efter fler böcker i Stockholms enda finska bokhandel.

Hennes döttrar Nico och Ursula hjälper till. De plockar fram en hög med böcker och lägger den på bordet. Här finns bland annat en bok av Mauri Kunnas och en barnsångbok med vackert röda pärmar.

Laura är född i Sverige och därmed tillhör hennes döttrar redan den tredje generationen sverigefinländare. Hon läser mycket på finska för sina barn och hon talar alltid finska med dem trots att svenska är hennes starkaste språk. I Lauras barndomshem talades det finska, men eftersom familjen inte hade finska vänner i närheten och Laura inte heller hade några finska kompisar så blev hennes finska svag.

– När jag sedan flyttade till Uppsala för att studera tappade jag finskan nästan helt och hållet eftersom jag använde den ännu mer sällan där.

När den äldsta dottern Nico föddes började Laura fundera mer över betydelsen av språk och identitet. Hon och hennes svenska man bestämde sig för att Laura skulle tala finska med barnen.

– Vi ville ge dem ett extra språk utöver svenskan, att de skulle få finskan lite som gratis. Men ”gratis” har det inte

varit, betonar hon. Det har krävts mycket jobb för att barnen ska lära sig finska. För språkets skull kunde familjen inte heller välja den närmaste förskolan utan flickorna har gått på finska förskolan vid Slussen.

– När ni var små pratade ni finska även med pappa: jag är kissnödig och det här en kastrull, säger Laura med bebispråk på finska. Flickorna skrattar högt när deras mamma härmar dem själva som små barn.

När hela familjen är samlad talar de svenska med varandra.

– Det känns mest naturligt trots att min man aldrig har varit besvärad över att vi tre pratar finska sinsemellan. Han har också lärt sig att förstå lite finska. Så det hänger mycket på var och ens egen attityd, säger hon.

Laura berättar att hennes syster bestämde sig för att tala svenska med sina barn just för att hennes man inte skulle känna sig utanför.

När barnen sedan skulle börja skolan bestämde familjen att de skulle gå i en vanlig skola istället för den tvåspråkiga sverigefinska skolan.

– Vi funderade länge. Men livet är inte bara ett språk, man kan inte sätta finskan framför allt annat. Skolan är nära hemmet, kompisarna finns i närheten och barnen kan gå hem själva, förklarar Laura.

Men från hennes tonfall kan man utläsa att beslutet att välja en helt svenskspråkig skola har varit svårt. Hon visste att barnens finska skulle kunna försämrats och att hennes ansvar för att utveckla språket skulle öka.

Flickorna får undervisning i finska en och en halvtimme i veckan. Lyckligtvis är undervisningen i deras egen skola så Laura behöver inte ordna med skjuts åt dem.

Nico och Ursula tycker att finska timmarna är trevliga.

– Vi gör uppgifterna i vår bok och spelar språkspel på datorn, förklarar Ursula.

– Jag fick en bok i present eftersom jag är så duktig på att läsa, berättar Nico.

Men ibland är det inte alls roligt att gå på finska timmarna.

– De andra är på fritids då och få gå till gymnasalen och leka.

– Men jag har sagt till tjejerna att de inte kan välja. De måste gå till finskan, betonar Laura.

Flickorna berättar att de ibland använder svenska och ibland finska när de talar med varandra.

– Om vi pratar med vår finsklärare Mirja så pratar vi finska.

Språket mellan döttrarna och mamma håller på att övergå mer och mer till svenska. Tidigare pratade flickorna alltid finska men nuförtiden svarar de allt oftare på svenska.

– Det är för att vi går i en svensk skola, förklarar Ursula.

Laura berättar att hon då och då får ett ryck och ber barnen upprepa det de sagt på finska.

– Men om man har något viktigt att säga så måste man kunna berätta det på det språk som känns lättast.

Hon kommer själv ihåg att hon led av det att hon måste tala finska hemma trots att det var svårt att hitta de rätta orden. Hon var inte heller alltid så glad över att tvingas åka till Finland varje sommar. Hon skulle hellre stannat hemma hos kompisarna i Sverige. Men det verkar som flickorna trivs i Finland, säger hon.

– Jag åkte med min mormor och Nico till mormors gamla hemby i det nuvarande ryska Karelen. Det var en bra resa. En hel busslast med folk som bara talade finska, skrattar Laura.

Hur blir det i framtiden kommer Nicos och Ursulas barn kunna tala finska? Laura tror att hennes döttrar inte kommer att glömma finskan, inte helt och hållet i alla fall, men de kan knappast föra språket vidare.

– Men trots att språket försvinner blir det säkert kvar någonting av den finska kulturen. Till exempel är julmaten hos oss finsk, säger hon.

Nico och Ursula skriver sina namn i bokhandelns gästbok. Nico har tidigare velat bli arkeolog eller lärare men nu vill hon bli godisfabrikör precis som hjälten i hennes favoritbok. Ursula vill bli djurdoktor. Veterinär, påpekar Nico. Men vad heter det på finska?

- En direktöversättning av djurdoktor, hjälper mamma.
- Eläintohtori, säger Ursula.
- Eläinlääkäri, rättar Laura.

Intervju: Paula Tapiola ja Maarit Turtiainen
Roll-up-bild och katalogbild: Kai Kangassalo

Arto Pajuvirta

Informatör, Västerås

Ny bredd i gruppen har gett ringar på vattnet

Vid en dörr i Västerås stadshus står det Arto Pajuvirta. Han är stadens finskspråkiga informatör och mycket har hänt sedan den dagen i oktober 2010 då han först satte sin fot i huset. Arto talar om framgångsfaktorer. Saker som blivit bättre med åren. En av dem är samrådsgruppens struktur.

– Under de första åren kände medlemmarna i samrådsgruppen mer och mer att gruppens sammansättning var för ensidig, berättar han.

Alla medlemmarna i gruppen hade valts ut från de olika finska föreningarna i staden. Dels innebar det att medelåldern var hög, dels att bara föreningarnas åsikter fördes

fram. Majoriteten av sverigefinska minoriteten, som inte är föreningsaktiva, var inte representerad alls.

Under en konferensdag togs gruppens uppbyggnad upp till diskussion och tillsammans landade man i slutsatsen att sammansättningen och åldersfördelningen inte var den mest optimala med tanke på att gruppen ska företräda hela den sverigefinska minoriteten. Man bestämde sig för att, med hjälp av annonser i lokaltidningen, leta efter nya intresserade sverigefinnar till samrådsgruppen. Hela 18 personer hörde av sig och snabbt fick samrådsgruppen en ny bredd, inte minst åldersmässigt. Den bredden har gett ringar på vattnet. Bland de nya fanns bland annat unga föräldrar som genast högg tag i förskole- och skolfrågan.

– Och att ha unga småbarnsföräldrar som brinner för de frågorna är en stor tillgång, säger Arto och tillägger:

– Det är faktiskt en framgångsfaktor i sig: Att hitta personer som är intresserade och engagerade. Så fort vi hittade dem så började det hända saker.

Nu ökar till exempel antalet barn som vill gå i finsk förskola.

– I 19 år har utvecklingen stått still när det gäller efterfrågan på finska förskoleplatser. Men nu har det hänt något. De senaste åtta månaderna har den ökat så mycket att förskolan tvingas flytta till nya, större lokaler. Det känns fantastiskt roligt, säger han.

I dag är också samrådsarbetet uppdelat i fyra olika grupper: en stor grupp där också tre av stadens förtroendevalda sitter med samt tre temagrupper: En förskole- och skolgrupp, en kulturgrupp och en grupp för äldreomsorg. De saker som diskuteras i temagrupper förankras numera också direkt med de berörda förvaltningarna inom kommunen.

– Eftersom stadens ansvariga strateg för respektive utvecklingsfråga sitter i varje temagrupp såsom kulturstrategen i kulturgruppen, så har vi genom dem en direkt kanal till stadens förvaltningar. Vid behov bjuder vi också in andra berörda som har möjligheter att påverka i olika frågor, säger Arto.

Det finns också mycket tankar i de olika grupperna om hur man ska jobba vidare med de sverigefinska frågorna och hur man ska nå ut till de olika sverigefinska grupperna i staden.

Nyckelordet är kontinuitet tror Arto.

– Det behöver finnas en plan över vad som händer under året så att det skapas en kontinuitet, att alla vet ungefär vad som händer och när på året det är. Till exempel att det finns återkommande kultursatsningar under året.

Större satsningar som når många är vad som ligger i fokus just nu. Exempelvis har man bjudit hit en tvåspråkig clown från Finland som gett 20 föreställningar för både finska och svenska förskolegrupper i staden. På den första föreställningen som hölls i biblioteket dök 60 barn från tre olika förskolor upp, berättar Arto.

– Visst, det blir dyrare med större satsningar men tänker man på hur många de faktiskt når så är det bättre investerade pengar än att göra en mindre grej som har svårt att hitta sin publik. Det är därför vi valt att tänka om.

Samrådsgruppen har också valt att göra en storsatsning på att delta i Västerås Cityfestival i juni 2015. På Stora torget i Västerås har man en egen scen och plats för det finska och här är det evenemang från lunch till sena kvällen. Marcus Krunegård, Jesse Piisinen och Darja och Månskensorkestern är bokade till festivalen tillsammans med lokala band och olika barnföreställningar. De finska föreningarna i kommunen deltar också. Det hela är också en gemensam satsning tillsammans med de andra förvaltningskommunerna i Västmanland: Köping, Hallstahammar, Surahammar, Fagersta och Skinnskatteberg.

– Att haka på befintliga evenemang är också en framgångsfaktor tror jag, säger Arto och förklarar:

– För då finns det ju redan en publik som kommer. Det gör det lättare att nå ut till både sverigefinnar och andra.

Och för framtiden då? Vad vill ni jobba med mer?

– Allra mest med att bevara finskan som ett levande språk, säger Arto.

Att öka möjligheterna att kunna gå i finsk förskola och att därifrån fortsätta till finsk skola är en sak som man vill jobba för.

– Det är en viktig del i att kunna hålla finskan levande här, säger han.

I nuläget finns det en privat och en kommunal finskspråkig förskola samt finska klasser upp till årskurs tre i staden.

– Det vore också roligt om man i framtiden skulle kunna fortsätta ännu längre i finsk klass. Det skulle betyda mycket för språkutvecklingen, säger Arto.

Västerås stad, de andra förvaltningskommunerna i länet och Västmanlands landsting jobba också aktivt med att informera på mödra- och barnavårdscentralen om hur lätt det är för barn att lära sig två språk och vilka möjligheter det finns att göra det i kommunen.

Sedan finns det ytterligare en sak till som man vill satsa lite extra på.

– Vi vill hitta de unga i kommunen. Vi skulle vilja ordna mer kulturevenemang för unga men det viktigaste är att idéerna kommer från de unga och inte från oss. Vi kan bara gissa vad de skulle kunna gilla. De unga är de som vet. Därför skulle vi vilja skapa en egen temagrupp med unga. Men först måste vi hitta dem. Det är den stora utmaningen för tillfället, säger Arto.

Intervju och foto: Sanja Honkanen Skoog

FÖRVALTNINGSKOMMUNER

Förvaltningsområdet för finska grundades år 2000. Då ingick Kiruna, Gällivare, Pajala, Övertorneå och Haparanda. I dag ingår 58 kommuner i det finska förvaltningsområdet.

Dessa kommuner erbjuder finskspråkig förskoleverksamhet och äldreomsorg. Kommuninvånarna har också rätt att använda finska i sina kontakter med kommunens tjänstemän. Kommunerna ska även samråda med sverigefinnarna i frågor som berör dem och deras rättigheter som minoritet. Varje förvaltningskommun får också årligen en summa i form av ett statsbidrag från staten som ska användas till den finskspråkiga verksamheten. Hur stor denna summa är beror på antalet invånare i kommunen. Ju fler invånare, desto större summa. Allra mest får därför Stockholm och Göteborg.

Darya Pakarinen

Sångerska, Växjö

Vi är alla aktiva på scenen i alla låter

drygt tio år har Månskensorkestern spelat gamla finska schlagers och till och med fått svenskarna att bli intresserade av finsk tango.

– Men vi spelar inte tango på det sätt som man gör idag i Finland utan vi vill låta mer som orkestrarna gjorde på 1950-talet. Man skulle kanske kunna säga att vi spelar retrotango, säger orkesterns solist Darya Pakarinen medan hon strör florsocker över de finska julstjärnorna hon precis bakat hemma i villan i Växjö.

Ingen av medlemmarna i Månskensorkestern hade ens hunnit fylla trettio när de fastnade för den äldre generationens musik. Och bara två av bandets sju medlemmar har en anknytning till Finland. De är Darya och Viktor Littmark som båda har finska mammor. Viktor är också den som satt ihop orkestern. Genom att prata med vänner och bekanta hittade han ett gäng musiker som kunde tänka sig att spela ihop. På bara ett par månader hann de öva in sex olika tangolåtar och sedan var det dags för den första spelningen. De uppträdde på ett skivreleaseparty för ett annat band. Det var år 2004.

– Allt gick jättebra. Folk tyckte om vår musik trots att vi spelade rätt så dåligt på den tiden, säger Darya och skrattar glatt.

Direkt dåliga kan orkestern inte ha varit eftersom de började få fler och fler spelningar och en växande trogen publikskara. Darya tror att orkestern har blivit populär för att de är så innerliga i allt det de gör.

– Folk uppfattar oss som äkta och ärliga, säger hon.

Hon tycker också att deras musik skiljer sig ganska mycket från den som spelas på vanliga musikklubbar.

– Vi har ingen synt utan en fiol och en trombon och vi använder inget artificiellt sound eller något annat sådant för att förändra vår musik. Vi är ett stort band som spelar live och alla är aktiva på scenen i alla låtar, berättar Darya.

Stämningen på spelningarna är avslappnad och det verkar som både publiken och de själva trivs.

– Det är fortfarande roligt att jobba ihop och vi har med åren blivit väldigt goda vänner. Egentligen känns det faktiskt mer som om vi är en stor syskonskara, säger Darya och skrattar. När man pratar med Darya verkar det som om skrattet hela tiden ligger och lurar där inom henne och bara väntar på första bästa tillfälle att få brista ut.

Under några års tid arrangerade Månskensorkestern evenemanget Tangopalatset på Södra teatern i Stockholm. Palatset lyckades attrahera en mycket varierad publik. Äldre människor, som hade lärt sig dansa tango redan i Finland och deras barn men även förvånansvärt många svenskar som ville lyssna på gammal vemodig finsk musik. Men trots populariteten var Månskensorkestern tvungen att lägga ner Tangopalatset av ekonomiska skäl.

Månskensorkester fick också ännu mer uppmärksamhet efter sin medverkan i den prisbelönta dokumentärfilmen *Ingen riktig finne*. Bland annat var orkestern med och vann en Jussi, som är Finlands motsvarighet till en guldbagge, för filmens soundtrack. Priset ledde i sin tur till en turné i Finland och spelningar i både Danmark, Norge och Tyskland.

Darya berättar att de har jobbat mycket med att utvecklas som orkester och att hon själv har vuxit in i rollen som solist. Numera känner hon sig inte nervös över att ställa sig på scenen inför publik.

– Och jag har lärt mig att sjunga, säger hon och skrattar igen.

Darya berättar att hon har tagit sånglektioner men framför allt har hon lyssnat på vilken typ av teknik andra artister använder.

– Jag har en nasal röst och jag strävar efter att... Oh my God, vart har min finska tagit vägen? säger hon otåligt när de rätta orden inte vill infinna sig.

Hon har tidigare bott i Stockholm där möjligheter att tala finska är många fler.

– Här i Växjö har man inte så mycket användning för finskan, konstaterar hon.

Månskensorkestern har också gett ut två skivor. Den första *Älska, lid och glöm* har sålt slut.

– Vi gjorde skivan för att folk önskade sig ett minne från våra spelningar. Skivan var lite som en gåva till våra fans. Men de fick förstås betala för den, säger Darya och skrattar.

Den andra skivan, *Innan döden*, skiljer sig åt från den första. På den finns förutom tango även vals, rumba, rock och rysk schlager. På skivan sjunger Darya också en gammal kampsång på persiska. I hennes bardomshem pratades det nämligen inte bara finska utan även persiska som är hennes pappas språk. Hennes pappa tvingades fly till Sverige från Iran av politiska skäl.

Den nya skivan ger också en glimt av hur Månskensorkestern vill utvecklas i framtiden.

– Det sista spåret har vi komponerat själva. I framtiden skulle

vi vilja spela mer musik som vi gjort själv, berättar Darya.

Från matsalsfönstret i Daryas och hennes mans hus syns ett vackert vinterlandskap med snötäckt skog och en frusen sjö.

– Om sommaren påminner naturen här mig lite om Finland, säger Darya med längtan i rösten.

Det var hennes morfar i byn Vesanto som gjorde att hon fick upp ögonen för den sorgliga finska schlagermusiken. Om och om igen spelade han skivor med Finlands största tangokung, Olavi Virta, och sjöng med. Darya blev också förtjust i Laila Kinnunen och Annikki Tähti, de största kvinnliga schlagerstjärnorna i efterkrigstidens Finland.

– När morfar hade gått bort så tröstade vemodet och natur-

romantiken i den musiken mig, säger hon.

Den blåa skymningen sänker sig över sjön. Ljusen tänds på stranden mittemot. Landskapet, som för tankarna till Finland, har fått henne att stanna här i Växjö. För hennes egna band till Finland har försvagats, de äldre släktingarna är döda och med de yngre har hon inte så nära kontakt.

– Kanske måste man skapa sig nya platser som vuxen, nya Vesanto, där man kan känna sig hemma, säger hon eftertänksamt. Men strax skrattar hon igen. – Fast det finns ingen bastu här än. En sådan måste vi ju ha.

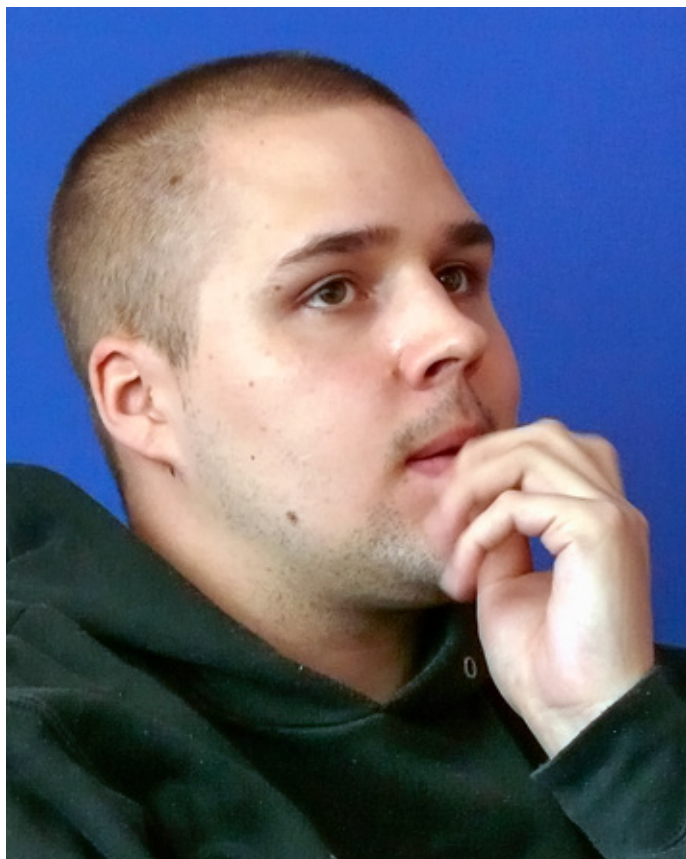
Intervju: Maarit Turtiainen
Roll-up-bild: Månskensorkestern
Katalogbild: Kai Kangassalo

Max Peezay

Musiker, Stockholm

Berättar Tom Pihas historia

Max Peezay, eller Tom Piha som han heter privat, orsakade stora rubriker för några år sedan när han importerade grime-musiken från England och släppte sin debutskiva Discokommitten. Då började han också på allvar berätta sin egen historia. Den om att växa upp på "berget med fett med finnar" i en av Stockholms södra förorter.

– På åttiotalet var det sjukt mycket finnar här, fler än svenskar. I fotboll eller bandy var det alltid "finnarna mot resten".

Tom Piha, en av rapparena Fjärde världen och mannen

bakom artistnamnet Max Peezay pratar om Henriksdalsberg. En av få miljonprojekt i en av Sveriges rikaste kommuner, Nacka. Där, i en ring av höghus, ligger fritidsgården där Tom Piha hittade musiken i slutet av 80-talet. Det var just när hiphopen börjat sippra in i det svenska musikmedvetandet via MTV, som Tom blev medlem i kommittén som chefade över gårdens discon.

– Vi spelade allt möjligt: hiphop, techno, ballader... Det var efter det jag började skriva, berättar han.

Discokommitten blev också namnet på hans första platta som Max Peezay, debutanten som redan innan skivan släpptes 2006, hyllades av en stor skara musikjournalister. Genren grime, den svårdefinierade hybriden mellan garage, techno och hiphop, var någonting helt nytt i Sverige. Tom hade hittat den i Englands östra förorter och inspirerats till att göra någonting liknande.

– Jag blev sa grymt imponerad. Det kändes som hiphop men var något helt nytt. Det hade ju inte hänt någonting inom den svenska hiphopen på tio år, fråga vem som helst! Jag var tvungen att testa.

Max Peezay-skivan markerade också en ny era i Tom Pihas artisteri. Den då han började berätta om sin bakgrund. Tillsammans med Matte Fjärde världen, hade de kommit överens om att inte prata om vilka länder de hade sina rötter i. De gillade inte blatte- och svennetänkandet" och lät de det hellre vara osagt.

– Om man pratar om vilka länder man kommer från, kan det bli sa att man stänger ute folk. Men nu med Max Peezay har jag börjat berätta min historia.

Den historien handlar inte sa mycket om Finland, utan just om förorten där dit hans föräldrar kom som en del av arbetskraftsinvandringen. Under 80-talet befolkades Henriksdalsberg av fler finnar än svenskar. I sport var det "finnarna mot resten", som han säger. Tom gick i finsk klass och trots att pappan hade svenska som modersmål, hade familjen finska som hemspråk.

– Pappa var musiker i Finland. Här jobbade han hela

tiden, men spelade ändå på helgerna, humppa, vilket han inte alls tyckte om. Det var bara för extrapengarna.

Pappan som egentligen var proggmusiker, har haft stor inverkan på Toms karriärsval. Men kanske inte på det mest uppenbara sättet. Han uppmuntrade Tom att spela instrument, fiol och piano.

– Farsan försökte liksom tvinga mig till allt.

Sa jag började med hiphop som var den enda musikstil som han inte tyckte var musik över huvud taget. Det var val därför jag gjorde det, (skratt).

Har han förlåtit dig?

– Nja, det är väl snarare så att han bar bett mig om förlåtelse för att han inte riktigt förstår min musik. När jag var yngre frågade han alltid vad det som gjorde hiphop till hiphop, med tanke på att det mesta är samplat. Det var inte så lätt att förklara. Men det där har hjälpt mig massor. Att jag tvingats fundera mycket över vad jag gör och se till att det svänger så pass mycket att det kan bli godkänt hemma.

Tom Piha är verkligen ingen gröngöling på den svenska musikscenen. Tillsammans med parhästen Matte i Fjärde världen har han sedan 1998 levererat mustig hiphop till folket. Man kan nästan säga att de är veteraner.

– Det är fantastiskt. Det är nu man kan börja säga kloka grejer. Men man får se upp så man inte blir för mycket som en lärare för de yngre. Risken finns ju, konstaterar

han.

Andå är lärare just vad han är. Vid sidan av skivbolagsjobb, inspelningar och gigs, håller han i en hiphopkurs för traktens ungar på fritidsgården. Det är på fritidsgården vi träffas, samma gård där han DJ:ade på discon en gång i tiden. Därmed har Tom Piha återvänt till sina rötter på fler än ett sätt. Jag frågar honom hur det var att vaxa upp i Henriksdalsberg.

– I de rikas ögon har det här alltid varit ett dåligt ställe med mycket kriminalitet. Det var de som skrev i tidningarna bar och därför blev den bilden den förhärskande. Moderaterna föreslog ju till och med att man skulle bygga en mur kring området.

På riktigt?

– Ja, det var på 80-talet någon gång. De ville stänga in oss (skratt).

– Men om man tanker efter är det bara en väldigt trygg plats.

Jag skulle vilja att mina barn också växer upp här.

Intervju: Hanna Kangassalo och Paula Tapiola
Roll-up-bild och katalogbild: Kai Kangassalo

Lina Puranen

Kulturproducent, Stockholm

Vill sprida sverigefinskhet på ett mysigt sätt

Lina Puranen hade inte planerat att finskan och den finska kulturen skulle bli hennes yrke. Men slumpen ville annorlunda. För ungefär tio år sedan åkte hon till Finland för att studera fotografi.

– Jag ville skapa mina egna band till det land mina föräldrar hade flyttat till Sverige från på 1970-talet, förklarar hon när vi sätter oss ner i en lugn vrå i kulturkollektivet där hon har sitt

arbetsrum.

Före fotoskolan var Finland för Lina hennes mor och farföräldrarnas hus på landet där hon varit på loven. Under studietiden på fotoskolan gick hon mycket på konserter och lyssnade på nya finska band och någonstans där såddes ett litet frö inom henne.

Tillbaka i Stockholm träffade hon Pablo Anttila och tillsammans fick de idén att starta Mokoma, klubbevenemang för sverigefinska ungdomar och konserter med finska band i Sverige. Lina hade tidigare studerat socialantropologi och spanska men tack vare Mokoma blev hon kulturproducent. Så småningom rann Mokoma projektet ut i sanden, men Lina har fortsatt att jobba med kultur med finsk prägel. Hon är med och arrangerar filmfestivalen Yks Kaks och i ett projekt som presenterar ny finsk dramatik för svenska teatrar.

– Det har varit intressant. Jag har fått nosa lite på teatervärlden, säger hon ivrigt och lyfter upp sina ben på soffan för att sitta mer bekvämt.

Men de senaste fem åren har hon framförallt jobbat som producent för Mukulat fest. För när Sverigefinska riksförbundet ville förnya sin barnverksamhet, bad de Lina om hjälp. Då föddes Mukulat.

– Jag vill sprida sverigefinskhet på ett mysigt sätt och ska-

pa en happening där barnen möter finskan och finskheten i en positiv miljö, säger hon.

Innehållet i Mukulat varierar från gång till gång. Barnen bjuds på saker som teater, musik, dans och på olika slags workshops – allt är alltid på både finska och svenska. Mukulat har också gjort en kortfilm ”Mini-kurs i finska” tillsammans med elever från sverigefinska skolan i Botkyrka. Den visar svenskar att finska inte alls är ett så svårt språk för dem som de tror.

Mukulat fest har ordnats på ett tiotal platser runt i Sverige. Den största publiken har man haft i Göteborg. Dit kom över tusen besökare. Mukulat har varit omtyckt och Lina jobbar just nu med att hitta lokala personer att samarbeta med så att festen ska kunna arrangeras oftare och på flera ställen i landet. Dessa personer ska ansvara för allt det praktiska kring evenemanget och för marknadsföringen av det medan hon själv fortsätter att ansvara för att innehållet på festen håller en hög klass.

I Stockholm har Mukulat också besökt olika museum men då under namnet ”Mukulat goes museo”. På Nordiska museet fick barnen göra en tidsresa tillbaka till 1890-talet. Barnen fick klä sig i tidsenliga kläder och gavs nya gammaldags namn.

– Det var ett lysande besök. Barnen fick lära sig många nya finska ord såsom vad att mjölka och mocka i ladugården heter.

De är ju inte precis sådana ord som stadsbarn brukar använda, säger hon och skrattar.

Lina pratar finska bra, men då och då kryddar eller betonar hon det hon säger med svenska ord eller uttryck. Hon vill också att hennes barn ska lära sig finska. Därför var hon med att skapa gruppen ”IntresseFinns” på Facebook. Dess syfte är sätta press på Stockholms stad att ordna mer barnomsorg på finska. Efter en lång och envis kamp lyckades Lina få rätt till det för sina egna barn. Hennes äldsta barn får nu stödundervisning i finska på förskolan och den yngsta har äntligen fått en plats på en finskspråkig avdelning.

– Jag försöker alltid tala finska med mina barn och lyckligtvis gör även mina föräldrar det. Jag läser också för dem på finska och försöker nuförtiden även förklara fler av orden i texten för dem.

Att Mokoma gick i graven visar på att projekt som helt och hållet sköts på frivillig basis sällan blir långvariga.

– Det är helt rätt att institutioner som Finlandsinstitut och Sverigefinska riksförbundet får stöd för det behövs en kontinuitet. Men det finns också många ungdomar som är intresserade av det sverigefinska. Deras projekt borde också stödjas. Ingen orkar ju jobba gratis hela tiden.

I sin roll som kulturproducent tänker Lina fortsätta att använda sig av sina kunskaper om det finska och det sverigefinska.

– Men i framtiden skulle jag vilja arbeta bredare och också jobba för andra minoriteter och invandrargrupper.

Hon skulle också vilja att sverigefinskheten skulle släppa lite på sina ramar.

– Det arrangeras mycket evenemang men nästan allting är formella grejer, stela och högtidliga. Det skulle vara roligt om någon ordnade en stor folkfest i stil med de som finns i typ Tensta och Rinkeby. Då skulle man få in lite mer karnevalstämning i sverigefinskheten.

Intervju: Maarit Turtiainen

Roll-up-bild och katalogbild: Kai Kangassalo

Ina Sinisalo

Rektor, Botkyrka

Vi har inte gett upp kampen

Jag kommer aldrig mer att försöka upplysa någon tjänsteman i detta land om något, säger Ina Sinisalo, rektor för Sverigefinska skolan i Botkyrka.

Hon låter både uppgiven och arg. Skolverket har för andra gången avvisat hennes ansökan om att få öppna en sverigefinsk skola i Haninge. Över 40 elever har visat intresse för den och kommunen hade hittat lokaler men det räckte ändå inte för Skolverket.

– Det är omöjligt att starta nya sverigefinska skolor i dag trots att det finns ett behov, suckar hon.

Om man en gång i tiden hade ställt lika höga krav på skolan i Botkyrka, skulle inte heller den finnas. När skolan

startade fanns det 42 elever. nu är antalet, med förskolebarnen medräknade, 156. Skolan i Stockholm började med 13 elever.

– Skolan i Haninge skulle också ha vuxit om vi bara skulle ha fått komma igång, säger hon och suckar.

Ina har också misslyckats i sina försök att grunda skolor i Borås och i Malmö. Det är myndigheterna som satt stopp för planerna även här.

– I Malmö sa man att en sverigefinsk skola skulle isolera barnen och att de därför inte skulle lära sig svenska.

Ina har undervisat finskspråkiga barn i 40 år. Den här typen av kommentarer gör henne rasande. Det verkar som

om kunskapen om den tvåspråkiga undervisningen aldrig når fram.

– En gång lade jag en hög med undersökningar på bordet hos en tjänsteman och sa att inte jag diskuterar med dig förrän du läst de här, säger hon och skrattar.

Det är fredag eftermiddag och det är tyst i de tomma klassrummen. Ute på skolgården leker några förskolebarn som väntar på att bli hämtade. Den rödmålade låga byggnaden ligger på en smal tomt mellan gymnasieskolan och ett villaområde. När sverigefinska skolan behövde större lokaler fanns det inga lediga och skolan var tvungen att bygga egna. Men att få ett banklån var nästintill omöjligt. Men Ina gav förstås inte upp.

– Jag ringde till nummerupplysningen och bad om telefonnumret till både Finlands president och skol- och utrikesministrarna. Kvinnan harklade sig lite men jag fick numren, säger hon.

Hennes sätt att berätta historien får mig att skratta. Ina kan helt klart det här med att berätta historier på ett levande sätt.

Skolan i Botkyrka har funnits i över tjugo år men enligt Ina ser politikerna fortfarande inte med blida ögon på den. Botkyrka tillhör det finska förvaltningsområdet och ska därför erbjuda barnomsorg på finska. Skolans förskola, som är kommunens enda finska, hjälper därmed kommunen att uppfylla lagens krav men kommunen har trots detta valt att inte betala ut modersmålsstöd till skolan. Skolan har också fått nej till andra typer av mindre stöd som man sökt.

Det knackar på dörren till rummet vi sitter i. Det är läraren som har undervisat i teluga som ska återvända till

Indien och vill ha med Ina på ett foto. Utöver teluga har skolan modersmålsundervisning i italienska, spanska och pashto.

Ina var fem år gammal när hon flyttade med sin mamma och syskonen till Sverige på 1950-talet. Hon säger att klasskamraterna måste ha trott att hon hade hittat sin utstyrsel på ett museum. Mamma hade sytt ett nytt förkläde och Ina hade vita rosetter i håret.

Hon säger att hon inte har något direkt minne att hon blev illa behandlad men att hon fortfarande kan känna ångesten över att inte kunna svenska.

– Hela klassen gapskrattade åt mig när jag skrev väg på tavlan när jag borde ha skrivit vägg.

Ina har med stor sannolikhet ärvt sin styrka från sin mamma. Mamman, som bara hade gått några år i folkskolan, vågade ge svar på tal när den välutbildade rektorn betonade vikten av att hon ska tala svenska med barnen. Jag kommer fortsätta tala finska med dem som jag alltid gjort hade mamman svarat lugnt.

Som nybliven student fick Ina jobb som lärarvikarie i Tumba. Dit kom det hela tiden nya elever från Finland och hon behövdes som tolk. Så småningom växte en tanke hos henne om att samla alla de finska barnen i egna klasser och 1970 var hon med och startade de första finska klasserna i kommunen. När man senare bestämde sig för att lägga ner de finska klasserna började Ina istället kämpa för att starta en egen skola. Och så blev det.

Idag är den största utmaning för skolan i Botkyrka att lyckas få barnen att lära sig bra finska. Det här problemet delar de med de andra sverigefinska skolorna. För nuförtiden pratar eleverna oftast svenska både hemma och med kompisarna. Finskan använder de mest bara på lektionerna.

– Tidigare talade barnen svenska med varandra först när de gick på högstadiet. Nu används det mycket svenska redan i förskolan, säger Ina.

Men trots det har skolan inte gett upp.

– Vi ordnar till exempel olika läsprojekt och teaterbesök. Vi vill försöka få barnen att tycka att det är roligt och givande att kunna finska.

Elevantalet på de sverigefinskaskolorna runt i landet minskade en period men nu har trenden vänt. Fler vill börja än vad det finns plats för.

– Det gör så ont att behöva säga nej till föräldrar som vill att deras barn ska få börja på en finsk förskola, säger Ina.

Intervju: Maarit Turtiainen

Roll-up-bild och katalogbild: Kai Kangassalo

Kaisa Syrjänen Schaal

Jurist, Uppsala

Folk har blivit mer aktiva

Allt färre kan finska i Sverige. Få sverigefinska ungdomar lär sig finska så bra att de skulle kunna prata det med sina barn. Istället byts språket ut mot svenska, säger Kaisa Syrjänen Schaal.

Precis när hon har yttrat domen över finskans framtid, tränger sig solen fram på den mörka himlen. Den känns nästan som en symbol för Kaisas hopp; att det fortfarande går att rädda finskan med ihärdigt arbete.

Och hon om någon är den rätta personen att bedöma vad som måste göras. Kaisa är nämligen den som gjort de utredningar som ligger till grund för lagarna om de nationella minoriteterna och om minoritetsspråken som trädde i kraft år 2010.

Nu har hon lämnat regeringskansliet för att i stället ansvara för Svenska kyrkans minoritetsarbete.

– Det var utmaning för mig att istället börja jobba konkret med de här frågorna på fältet, säger hon om sitt jobbbyte.

Hon lägger också ner många timmar av sin fritid på att främja sverigefinskhet. Hon är viceordförande i Sverigefinländarnas delegation, en organisation som för sverigefinländarnas talan inför ministrar och tjänstemän samt inom Europarådet.

Vi träffas på Hagabergs folkhögskola där ett femtiotal personer från olika församlingar runt i landet har samlats för att hämta ny inspiration till sitt arbete. De här personerna använder, förutom svenska, antingen finska eller meänkieli, tornedalsfinskan, i kontakterna med sina församlingsbor.

Psykologen Göran Larsson berättar för åhörarna om hur en känsla av skam kan förminska människor. Kaisa tycker att det här stämmer in på många sverigefinnar.

– Om man hela tiden får höra från omgivningen att man är sämre och att man inte duger och måste skämmas över sin bakgrund, så måste det ju påverka en. Många sverigefinländare har också fört över de här skamkänslorna till

sina barn.

Kaisa är född i Sverige men i hennes hem var man stolt över de finska rötterna. Hemma pratade man alltid finska och hennes pappa, som satt i kommunfullmäktige, var med och grundade den första finska klassen i Tullinge strax söder om Stockholm.

Kaisa beskriver anammandet av den sverigefinska identiteten som en process. När hon som liten vistades i Finland under somrarna kände hon sig annorlunda mot sina kusiner. Hon kände sig helt enkelt mer svensk. Under studietiden i Uppsala fick Kaisa höra från en finsk student att hon inte var någon riktig finne.

– Det var det värsta! säger Kaisa och skrattar på sitt avslappnade sätt.

De sista pusselbitarna föll på plats när hon började med utredningsarbetet om minoriteterna på regeringskansliet.

Hennes barn, som är i skolåldern, talar hon finska med men familjens gemensamma språk är engelska eftersom Kaisas make är amerikan. Ibland glider barnen över till att tala engelska med henne med och Kaisa konstaterar att man inte hela tiden kan agera språkpolis. Hon tycker att ungdomar har mycket sämre möjligheter att lära sig finska idag än vad hon hade som barn.

– Förr pratades det mer finska i hemmen, man hade finska kompisar och man träffades på finska föreningen. Nu lever många i blandäktenskap där svenskan dominerar. Sverigefinländare är också så välintegrerade idag och mer verksamma i de svenska organisationerna. Därför har intresset för finska föreningar minskat, förklarar hon.

Just för att förutsättningarna att lära sig finska i vardagen har blivit sämre, tycker Kaisa att det borde satsas mycket mer på att ge undervisning i finska.

– Europarådet har gång på gång påpekat att Sverige inte förverkligar sina åtaganden när det gäller undervisning på modersmål, men ändå händer det i princip ingenting, säger Kaisa och suckar. Här har minoritetspolitiken misslyckats rejält.

Hon konstaterar att regelverket för skolområdet härtammar från den tid när man ansåg att finskan bara behövdes så länge som man inte behärskade svenska.

– I andra delar av världen har man räddat hotade minoritetsspråk. I Sverige kan man inte ta hjälp av dessa metoder på grund av det stelbenta regelverket.

Kaisa tycker att ett sätt vore att sverigefinländarna skulle kunna få hjälp att grunda ett Språkcentrum, ett sådant som samerna redan har idag.

– Med hjälp av det centret skulle man kunna utveckla nya metoder att undervisa i finska och också hitta de bästa sätten att revitalisera språket.

Trots att det återstår mycket arbete för att nå de mål, att kulturen och språket ska bevaras och utvecklas, som finns i minoritetslagen kan hon också se att det har hänt en hel del.

– Folk har blivit mer aktiva. På olika håll i landet har man kämpat för att kommunerna ska ansluta sig till det finska förvaltningsområdet.

Jag frågar henne varför det är så viktigt att finskan lever kvar i Sverige.

– För mig är det så självklart att det är lite svårt för mig att ens kunna svara på det, säger Kaisa och skrattar.

– För att finska och finskhet alltid har varit en del av

Sverige och landets kultur och historia, svarar hon sedan och tillägger:

– I grund och botten är det också en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter. Var och en måste själv kunna få bestämma över sin identitet.

Intervju: Paula Tapiola och Maarit Turtiainen
Katalogbild: Kai Kangassalo

Taina Schaffer-Kaskinen

Föreningsaktiv, konstpedagog och företagare, Uddevalla

En del av mitt hjärta kommer alltid att vara i Finland

4 8-åriga Taina Schaffer Kaskinen kallas ofta ”flickan” i finska föreningen i Uddevalla där medelåldern är hög, många är runt 80 år. Taina kallar dem sina ”gummor”.

Men både ”flickan” och ”gummorna” har bott i Sverige i över 40 år. Uddevalla finska förening har blivit Tainas finskspråkiga hemvist. Hon lagar mat, bakar och städar när de som är äldre inte riktigt orkar längre. Här kan hon återfinna sin barndoms finska språk.

När Taina var fyra år flyttade hennes familj från Finland till Karlskoga. Tidsandan var att alla skulle bli svenskar. Detta betydde att hon började förlora sitt finska språk. Det var på 1950- och 60-talen när det var massin-

vandring från Finland och ”alla” jobbade på Bofors. Tainas grannar var finnar i de stora husen med utedass som var byggda för arbetarna på Bofors. Där talades finska på gården men för övrigt var det svenska som gällde.

– När jag kom till Sverige och började i förskolan var det enda ord jag kunde säga på svenska ”hej”, minns Taina. Sen blev det svenska även på fritiden. Jag var så nyfiken på vad alla barn sa och gjorde så det blev svenska man pratade, och man lär sig språk väldigt fort när man är liten.

– Finskspråkiga klasser fanns inte då i Karlskoga. Snacket om finska klasser kom senare. När jag var tio år föddes mina småbröder och när de började skolan, då kunde man välja finska klasser. För mig var det för sent då.

– Finskan var inte heller något man var speciellt stolt över. Annat hade det varit om det handlat om amerikanska eller något annat språk i stället.

När började du sakna finska språket igen?

– När jag var lite äldre och hade bott hemifrån något år och kom hem till mamma och pappa igen. Jag ville prata vuxenfinska men jag saknade vuxna finska ord. Jag hade bara min finska som jag hade lärt mig som barn och då kunde jag känna mig väldigt fattig i språket.

Som 15-åring flyttade Taina hemifrån och sedan dess har hon bott bland svenskspråkiga. Hon gifte sig med en svensk man och flyttade till Uddevalla medan hennes föräldrar stannade i Värmland.

Idag jobbar Taina på vardagarna med ett konstprojekt för barn. Språket är svenska. Under helgerna jobbar hon i familjeföretaget. Företaget erbjuder olika event för enskilda och företag, så som paintball och teambuilding. Språket är svenska.

Längtan efter det finska och en finsk identitet blev som störst när Taina fick egna barn:

– När jag väntade min son Sebastian för över 20 år sedan började jag fundera, är jag finsk eller svensk. Fram till dess hade jag varit rätt så mycket bara svensk. Sen började jag rota i mina finska rötter och ta reda på vad jag är och vad jag är stolt över. Är jag stolt över att vara en del av Finland fast jag bor i Sverige eller?... Och det var

jag tvungen att få ihop innan jag fick mitt barn.

Tainas svenska man, Sebastians far, tyckte inte att finskan var så viktig, eftersom ”de alltid skulle stanna i Sverige och finskan är ett så litet språk, att det var bättre att lära honom svenska och engelska”.

– Om vi hade bott i samma stad som min mamma och pappa, då hade det kanske varit annorlunda. Nu var det långt emellan i och med att jag valde att bo med min man och hans familj och alla var svenskar.

– Men numera svarar min 23-åriga son Sebastian alltid när någon frågar om han talar finska: ’Nej, men min ”mummu” (mormor) gör det’. När Sebastian var barn pratade min mamma alltid finska till honom och han förstod vad hon sa även om han svarade på svenska.

– Jag tror också att min son nu vill att jag pratar finska med hans barn när det väl är dags.

En viktig händelse enligt Taina var att svenskarna erkände finskan som ett minoritetsspråk. - Att man inte är invandrare i Sverige efter att ha bott här i över 50 år.

Hur definierar du dig, du som kom hit som fyraåring för 44 år sedan?

– Det viktiga är väl att man vet vem man är. Jag hör hemma i Sverige, men en del av mitt hjärta kommer alltid att vara i Finland. Jag har ett kulturarv från Finland och

det vill jag bejaka och förstå djupare. Det här vemodet som kommer och som inte finns hos svenskar, det försöker jag förstå och lära mig, till exempel varför alla sånger går i moll.

Taina berättar att hennes föräldrars attityder skiljer sig från den yngre generationens.

– Går min mamma till doktorn, som säger ”God dag! Hur mår du?” Så svarar hon ”God dag, tack bra!”. Det är en finne i ett nötskal. Därför kan man inte skicka henne ensam till läkaren, skrattar Taina. De begär inte någonting de här gamla människorna. De är tacksamma över att ha tak över huvudet, mat på bordet och vatten inne. Sånt som vi tycker är självklart.

Intervju: Juhamatti Pelkonen

Roll-up-bild och katalogbild: Juhamatti Pelkonen

Sanna Posti Sjöman

Chefredaktör, Göteborg och New York

Övergång till nättidning räddar Sheriffi

”Att starta tidskriften Sheriffi är en modig kulturgärning”, löd motiveringen när chefredaktören Sanna Posti Sjöman tilldelades Murvel-priset år 2009 av den sverigefinska journalistföreningen. Hon belönades för att ha skapat en tidskrift som inte bryr sig om varken de språkliga eller de geografiska gränserna mellan Sverige och Finland. Sheriffi bjuder på artiklar om sverigefinsk, finsk och finlandsvensk kultur och det på både finska och svenska.

Genom åren har tidskriften skildrat en rad olika teman i sina nummer såsom fotografi, stil, litteratur, mord och Aki Kauris-

mäki. Redaktionen har lagt ner mycket tid på bilder och layout och har genom det skapat en tidning som sprider en känsla av elegans i den sverigefinska tidningsvärlden.

– Även om Sheriffi nu övergår till att bara vara en nättidning så kommer vi inte lägga ner våra höga ambitioner gällande dess utseende, säger Sanna övertygande.

Chefredaktören skulle gärna haft kvar papperstidningen. Hon säger att hon är lite gammalmodig, en sådan som gillar att läsa böcker i pappersform och gärna lyssnar på LP-skivor. Men hon ser många fördelar med att Sheriffi nu blir helt och hållet digital.

– Vi kan öka antalet artiklar och bilder. Hittills har vi varit tvungna att gallra hårt för att tidningen ska ge ett luftigt intryck. De dyra tryck- och portokostnaderna har också varit ett hinder för att göra en större tidning, förklarar hon.

Enligt Sanna betyder övergången också att Sheriffi kan förbättra sina framtidsutsikter.

– Att förnya Sheriffi gör också att det fortsätter vara roligt att göra tidningen. För att göra själva tidningen har alltid varit kul, men att ta hand om prenumerationsregister, postning och allt det andra kring tidningen har inneburit mycket jobb. Nu slipper vi allt det tråkiga.

Tidskriften har utkommit fyra gånger per år och har gjorts helt på frivillig basis. Kärngruppen består av sex personer i Gö-

teborg.

– Av goda vänner, annars skulle man inte orka fortsätta helt utan lön, konstaterar Sanna.

Sheriffi har fått tidskriftsstöd från Kulturrådet och de pengarna har täckt kostnaderna för att trycka och posta tidningen. När papperstidningen övergår till att bli nätbaserad kommer man att använda sig av den nätportal som man har idag, Sheriffi-X, som sköts med hjälp av pengar från projektet Finska nu. Portalen uppdaterar Sanna med kulturnyheter och evenemangtips några gånger i veckan och hit kommer sedan även nättidningen att laddas upp.

– Via nätet har vi också fått flera unga läsare, 16-18 åringar, säger hon.

Sanna flyttade med sina föräldrar från Finland till Göteborg

när hon var fyra år gammal. Efter att ha gått ut journalisthögskolan har hon bland annat jobbat på Sveriges radios finska redaktion. Nuförtiden bor hon med sin man, som är konstnär, i New York. Därifrån jobbar hon som frilansjournalist och skriver för tidningar som Göteborgs-Posten och Helsingin Sanomat.

Sanna skrattar när jag frågar henne om en person som bor i New York kan fortsätta med att göra en sverigefinsk kulturtidskrift.

– Det är inget problem alls. Sheriffi har aldrig haft några egna lokaler och våra medarbetare bor på olika håll, illustratören finns till exempel i Helsingfors och en av skribenterna i Uleåborg. Jag åker också ofta på besök till Sverige och sommarjobbar på Sisuradio, säger hon via Skype från New York.

Hon konstaterar att det tack vare internet är möjligt att följa med i finsk och svensk kulturliv, vart än i världen man befinner sig.

Sanna tänker, i alla fall tills vidare, stanna i New York.

– Jag trivs här trots att det är en tuff stad att leva i. Man måste jobba väldigt hårt eller vara mycket rik för att klara sig här, säger hon och skrattar.

Hon har inte haft en tanke på att ge upp Sheriffi. Tvärtom. Hon vill fortsätta att vidareutveckla den.

– Många människor har lagt ner så mycket jobb på tidningen. Om man skulle lägga ner den nu då skulle allt det här arbetet ha varit förgäves, säger hon.

Sheriffi är också ett fast inslag i familjen Posti Sjömans vardag. Sanna är chefredaktör och allt-i-allo och hennes man gör tidningens layout.

Hon säger att hon har en stark sverigefinsk identitet men att sverigefinskheten såklart ser ut lite annorlunda ut ur ett New York-perspektiv än ett göteborgskt.

– Flytten hit har gett mig nya perspektiv. Här lägger man inte så stor vikt vid varifrån man kommer eftersom alla här kommer någon annanstans ifrån. Här ses jag varken som finländare eller svensk, utan jag är rätt och slätt en skandinav.

Är det dags att kalla henne amerikansk sverigefinländare? Undrar jag. Sanna skrattar åt frågan.

– Inte riktigt än. För det behövs det nog några år till.

Intervju: Paula Tapiola och Maarit Turtiainen
Roll-up-bild och katalogbild: Sheriffi

Isac Valtonen

Tävlingsförare, Göteborg

Det finns ingen genväg till framgång

Fråga inte om skolan, säger Isac Valtonen och skrattar när jag undrar hur han hinner med läxorna. – Skolan är okej men jag har helt enkelt inte tid att plugga så mycket.

Jag förstår det eftersom motorsporten och ishockeyn slukar största delen av Isacs fritid. På vintern tränar han ishockey fem gånger i veckan och utöver det har laget två

matcher. När säsongen byts till karting måste han ibland vara borta en hel vecka från skolan för att kunna åka och tävla. Då sätter han sig i sin gokart bil och kör på banor runt om i Sverige och Europa. Utomlands blir det ofta i Italien, Belgien och Frankrike. Den lilla bilen han kör med kan gasas upp till hisnande 130 kilometer i timmen.

– Jag gillar farten och spänningen med att köra. Jag

tycker också om att vinna. Då har man lyckas få till allt precis rätt på banan, förklarar han.

När Isac satte sig bakom ratten för första gången som sexåring och visste han direkt att det här var hans grej. Han går dessutom i sin pappas och farfars fotspår. För Isac är inte bara tredje generationens sverigefinländare, han är också kartingförare i tredje ledet. Isacs pappa, Kalle Valtonen, som var den som tog med sin son till kartingbanan, har tidigare själv kört och som bäst kommit trea i EM. Men den som blev biten av kartingflugan först var Kalles pappa som började köra på äldre dagar och sin tur gjorde så att Kalle fastnade för sporten.

Även det finska språket har levt vidare i flera generationer. Kalle har gått i finsk klass i grundskolan i Malmö och talar därför bra finska. Isac använder bara finska med sin pappa och pratar därför lite knaggligare. Med sin mamma Sanne pratar Isac svenska och när det behövs klarar han sig fint på engelska.

Isac har vunnit flera tävlingar men den han värdesätter mest är vinsten från år 2014. Då blev han svensk mästare i K-3 som är den sista serien för juniorer. Nu kör han karting i seniorklass. Vid sidan om kartingen har han också börjat träna med mindre Formelbil. Målet är Formel-1 som ses som motorsportens kungaklass.

– Det behövs pengar och åter pengar, mycket pengar, säger Isacs pappa och skrattar när jag frågar vad det är som behövs för att Isac ska kunna nå ända dit.

Motorsport är nämligen en dyr hobby. Kalle räknar att det kan handla om så mycket som två miljoner kronor varje år. Det är själva bilen och underhållet som kostar mest. Han berättar att de också i viss mån måste begränsa tränin-

gen för att utrustningen inte ska slitas för mycket. Det är också dyrt att delta i tävlingarna, uppemot 30 000 kronor per resa kan det ligga på. Kalle, som är egenföretagare, förlorar också många arbetsdagar på grund av tävlingarna.

– Sporten slukar familjens pengar, vi har inte råd att göra så mycket annat, säger Kalle och tillägger med ett skratt. – Folk kanske tycker att vi är tokiga, men vi tycker att det är viktigt att försöka stötta Isac så att han kan nå så långt han kan.

Isac har fått lite stipendier och små sponsorsummor men några större pengar har det inte varit tal om.

– Kanske det blir det när han börjar köra mindre Formelklasser. De tävlingarna visas på TV och det gör det lättare att få stöd, tror Kalle.

Karting är ett bra sätt att öva inför en fortsatt karriär inom motorsporten. Kalle konstaterar att vem som helst kan köra runt en bana i låg hastighet, men det krävs skicklighet för att kunna göra det i över hundra kilometer i timmen. Det som kännetecknar en bra förare är att den kan förutse banan och veta precis när man ska gasa och bromsa, säger Kalle.

– Och man måste hitta idealspåret i banan så att man slipper onödiga rattörelser som i sin tur skänker farten.

Kalle följer med sin son till alla tävlingar och fungerar som både personlig tränare och mekaniker. Men fastän det här kräver mycket av honom så tänker han inte ge upp, inte än i alla fall.

– På vintern får jag ta igen mig lite. Då är det Isacs mamma, Sanne, som tar hand om ishockeykarusellen.

Isac själv vill fortsätta med båda sina sporter eftersom de är så olika.

– Ishockey är roligt eftersom det är ett lagspel. Man har kompisar att prata med om sporten och matcherna.

Han är forward i Frölundas juniorlag och säger sig vara ganska snabb på att åka skridskor, men han tillhör inte den absoluta toppen i laget än. Det finns ingen genväg dit, säger han, utan man måste bara träna och träna.

Isac drömmer, precis som så många andra i hans lag, om att bli proffs i NHL. Alternativt att få köra Formel-1. Pappa-Kalle tror att Isac har stor potential, men för att komma så långt som till Formel-1 behövs det inte bara massor av pengar, utan även en stor portion tur.

Intervju: Paula Tapiola och Maarit Turtiainen
Roll-up-bild och katalogbilder:
Bilsport Rally&Racing/Thomas Lindberg

Katri Vähäverkkomäki

Lärare, Upplands Väsby

De försökte göra mig svensk

”Var borde jag vara?”, frågar en elev läraren Katri Vähäverkkomäki på Sverigefinska skolan i Upplands Väsby.

En del av lärare är sjuka, en del är på dagstur i Stockholm så elevernas scheman är delvis omplanerade. Katri Vähäverkkomäki visar alla till sina klassrum, ger eleverna uppgifter och ser till att de sätter igång.

Här finns 70 elever i grundskolan och 45 i förskolan. När Katri Vähäverkkomäki började för tio år sedan, var det dubbelt så många barn. Nu finns det fler elevplatser än elever i kommunen och konkurrensen mellan skolorna är stenhård. Katri anser att alla föräldrar inte förstår värdet av tvåspråkighet.

– Föräldrar tror att det räcker med att man pratar finska hemma. Skolan väljer de snarare utifrån vilken skola som har fräschaste lokaler och snyggast gård, inte vilka som erbjuder ett tvåspråkighetsperspektiv, säger hon. Den sverigefinska skolan i Upplands Väsby eftersträvar en aktiv tvåspråkighet. En del av ämnesundervisningen ges på finska, en del på svenska. Eleverna pratar mest svenska med varandra under rasterna, men växlar språket till finska med läraren.

– De flesta eleverna är sverigefinländare i tredje eller fjärde generation. Det är lättare för dem att prata svenska. Men det beror också på klassen och vilka som går i den. I vissa klasser har vi barn som har flyttat hit från Finland och som enbart pratar finska hemma, i andra klasser har vi mest barn vars ena förälder är finsk och den andra svensk och de pratar ofta mer svenska hemma.

Katri är själv andra generationens sverigefinländare, född 1979 i Gustavsberg söder om Stockholm, uppväxt i Hallstavik, nära Norrtälje. Hon har lagt märke till att barnens identitet har förändrats.

– Dessa barn – de är inte finska eller svenska, de är sverigefinska. De blandar in en del svenska ord i sin finska, när de går till centrum säger de går ”centrumiin” (det svenska ordet centrum med en finsk ändelse). I Finland kan de märka att man inte förstår allt som sägs. Det är som med finlandssvenskarna,

man är en grupp med ett eget språk och kultur.

– Vi har varit så rotlösa: finner här, svennar i Finland. Men nu har sverigefinsheten utvecklats och vi kan säga att vi är sverigefinländare. Det passar i alla fall in på mig. Jag kan ta de bästa bitarna av båda kulturena.

Katri berättar att det fanns gott om fördomar mot finska invandrabarn i Hallstavik i slutet av 1980-talet och på 1990-talet. Hon gick i finska klassen under hela lågstadiet och fortsatte att läsa finska på svenska högstadiet och gymnasiet.

– De ropade finnjävel efter oss, kastade grus och spottade på oss. Sedan, på högstadiet, satt vi plötsligt i samma klass – han som hade spottat på mig och jag, berättar Katri.

– Jag har alltid varit en tuffing, så jag brydde mig inte. Naturligtvis fanns det de som slutade prata finska. För mig har det varit tvärtom. När någon har skällt på mig, har jag bara blivit ännu mer finsk.

Situationen förbättrades för de finska barnen i slutet av 1990-talen när Hallstavik började ta emot flyktingar från Jugoslaviens krig. Finländare som nordbor fick högre status, medan jugoslaver fick bära stämpeln som svartskallar. Katri gick gymnasiet i Norrtälje och där fanns det alla slags människor med olika etnisk bakgrund.

– Där stack man inte längre ut från mängden. Det var snarare så att folk började säga till mig att jag var svensk eftersom jag bodde i Sverige. De kunde inte acceptera att jag var finsk och försökte göra mig svensk i stället.

Katri är den första i sin familj som har ett akademisk examen. Hennes pappa jobbade som sopåkare och lastbilsförare, mamma inom äldreomsorgen. Själv pluggade hon vid Södertörns högskola i Stockholm. Valet föll på Södertörn eftersom skolan hade en mångkulturell inriktning. Sitt examensarbete skrev hon om attityder mot det finska språket och i samband med arbetet kom hon i kontakt med Sverigefinska skolan i Upplands Väsby.

Nu går hennes egna barn i Sverigefinska grundskolan. Båda barnen har svenskspråkiga pappor, men de uppskattar barnens tvåspråkighet. Upplands Väsby gick med i finskans förvaltningsområde i januari 2010 och man satsar på det finska språket i kommunen.

– Det är fint att finskan förstärks inom förvaltningsområdet. Även de som inte ansett att det finska språket är viktigt borde börja tänka om och ge barn möjlighet att lära sig finska!

– Det har varit tufft att som finsk bo i Sverige, men nu ser jag det som något positivt. I början kände jag mig oönskad och som en sämre människa. Nu känner jag mig sedd och uppskattad av samhället för det jag kan. Det har varit en fin resa. Jag har fått högre status.

Intervju: Paula Tapiola

Roll-up-bild och katalogbild: Paula Tapiola

Anton Wiraeus

Konstnär, Stockholm

Konstbastun "Löylys ande" inspirerar till skapande

Anton Wiraeus har på ett mycket påtagligt sätt använt sig av sina finska rötter i sin konst. Han har nämligen byggt en konstbastu på hjul. Bastun kan man boka till olika evenemang och man kan både basta i den och vara kreativ.

– Vi har ordnat konstworkshops vid bastun, den har använts som en vandrande konstutställning och det har spelats finsk tango vid den, berättar Anton.

Konstbastun har varit mycket populär och den har bland annat varit med på Konstnatten i Västerås och på ett konstkollo i Norrtälje där den inspirerat hundratals barn och ungdomar att skapa.

Idén till konstbastun föddes ifrån Antons längtan efter en riktigt bra bastu. Det fanns inga bra i Stockholmstrakten, tyckte han. Han funderade på om det på något sätt skulle kunna gå att sammanföra konst och bastubadande. Så med en vän, som är snickare, byggde de en bastu på en släpkärra och dekorerade den med Antons egen färgglada grafik. Anton skulle gärna vilja utveckla bastuns konstutbud ännu mer och vill därför installera en förstärkare under bänkarna i bastun så att bastubadaren ska kunna få njuta av ljudkonst samtidigt som den sitter där. Han vill också att man ska kunna se på videokonst genom bastufönstret.

– Jag har även försökt att få finansiering för ett gränsöverskridande projekt där konstnärer från de olika nordiska länderna skulle jobba tillsammans och till exempel skapa en installation, berättar Anton.

För honom är det nordiska någonting vardagligt. Hans pappa är svensk och genom sin mamma har han fått finskan och en relation till Finland. Det var också finskan som gjorde det möjligt för honom att studera vid Konstakademien i Helsingfors.

– Så här i efterhand är jag nöjd med att jag hamnade på en reservplats här i Stockholm. Det är intressant att bo i ett annat land eftersom man lär sig att se saker och ting ur helt andra synvinklar, säger Anton som också har vistats kortare perioder i Berlin och Barcelona.

I början kände han sig ensam i Helsingfors.

– Jag hade bara pratat finska med min mamma. Nu översköldes jag av språket från alla håll. Jag förstod ganska lite och min finska var rätt så dålig. Men jag fick mycket beröm för att jag överhuvudtaget kunde språket.

Anton trivdes bra i Finland men fick många gånger vara en representant för Sverige och för svenskhet.

– Många jämförde Sverige och Finland för att kunna säga att Finland är bättre i det och i det. En sådan tävlingsattityd är främmande för mig, jag förstår den fortfarande inte, säger Anton med sin lugna och eftertänksamma röst.

Efter fem år i Finland var han klar sin magisterexamen. Han hade gärna velat stanna lite längre men fick inget jobb. Han ville inte heller göra militärtjänstgöring i Finland och valde därför att återvända till Stockholm. Tack vare sin finska fick han jobb på en biluthyrningsfirma. Men det blev nästan ingen tid över för att skapa konst.

– Till slut var jag tvungen att säga upp mig. Det går inte att förena konstnärskap med ett vanligt jobb. Man har ingen tid att andas och tänka efter, säger han och stryker sig eftertänksamt över sitt ljusa skägg.

Under årens lopp har Anton deltagit i flera olika grupputställningar och även haft flera egna. Han lyckades också år 2012 att vinna en upphandling på ett offentligt konstverk till garnisonen i Skövde.

– Byggnaden påminde mig om bilprovningens lokaler och så gick det en väg precis intill. Det här två sakerna gav mig idén om att använda mig av vägskyltar, berättar Anton. Verket döpte han till Vägledare.

Anton ritade och färglade verkets delar och sedan tillverkade ett företag, som gör trafikskyltar, dem i metall.

– När ljuset möter dem i mörker så lyser de upp på precis samma sätt som vägskyltar. Det här ger verket en extra dimension.

Anton är intresserad av offentlig konst som fenomen.

– Ett museum är en stängd plats dit man betalar inträde för att få uppleva konst medan den offentliga konsten bara finns där, man behöver inte gå till ett museum eller galleri för att få se den. Därför kan den konsten överraska och skapa en annan slags dialog med betraktaren än verk som visas på inrättningar, förklarar han.

Anton gick naturvetenskapsprogrammet på gymnasiet men blev lockad av den frihet som han fann i konsten. Han berättar att hans konstnärliga rötter finns i gatukonsten.

– De tråkiga statyerna i parkerna inspirerade mig inte alls men i graffitin kände jag igen mig.

Han tror att de starka färgerna och den arkitektoniska formen i hans verk har sitt ursprung i just gatukonsten.

– Jag är också intresserad av det urbana, speciellt det som finns i utkanten av staden.

Med hjälp av sina egna besparingar, pengarna från Skövde-projektet och det ett-åriga arbetsstipendium för konstnärer han tilldelats, har han kunnat ägna sig åt att göra konst på heltid under de senaste fyra åren.

– Jag jobbar måndag till fredag. På förmiddagarna gör jag allt tråkigt kontorsarbete såsom att söka bidrag och leta efter tävlingar som jag kan delta i. På eftermiddagarna får jag sedan äntligen börja skapa.

Vardagsrummet fungerar som hans ateljé. Han ritat och målar med blyerts, tusch och akvarellfärger. I framtiden skulle han också vilja testa att göra tredimensionell konst.

Men konstbastun då, var finns den när den inte rullar på vägarna? Jo, den ligger vid Mälaren och väntar på nya äventyr. Men under tiden bastar Anton i den varannan vecka. För nu har han ju fått en bastu som uppfyller hans krav på hur en riktig bastu ska vara.

Fotnot:

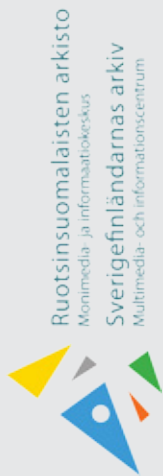
www.facebook.com/taidesauna

www.arkisto.org

Intervju: Maarit Turtiainen

Roll-up-bild och katalogbild: Kai Kangasslo

Utställning om en ny generation

Intervjuer